

Nr 136

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt; given Stockholms slott den 17 maj 1963.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att jämlikt § 87 regeringsformen antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.

GUSTAF ADOLF

Eric Holmqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I fråga om bildande av jaktvårdsområde föreslås lättnader beträffande kraven på områdets omfattning och på kvalificerad majoritet bland fastighetsägarna. Ett enklare förfarande tillskapas för ändringar av jaktvårdsområdets omfattning och av grunderna för jaktvården. Länsstyrelserna får befogenhet att ur jaktvårdsområde utesluta fastigheter som väsentligen saknar betydelse för jaktvården på området.

Den s. k. förföljningsrätten, d. v. s. en rätt att i vissa fall tillägna sig villebråd på annans jaktområde, avskaffas. Däremot kvarstår skyldigheten för den, som sårat villebråd, att av djurskyddsskäl vidta erforderliga åtgärder för djurets uppspårande och dödande oavsett jakträtten till marken.

Jakträttsinnehavares rätt att i vissa fall döda annans katt görs beroende av polisens tillstånd, såvitt rör områden med stadsplan eller byggnadsplan.

För att söka utrota vildkaninen skall länsstyrelse kunna förordna om jakt genom särskilt utsedda jägare. Kungl. Maj:t föreslås få befogenhet att beträffande visst område tillåta envar att fånga vildkanin.

De nya bestämmelserna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1964.

Härjämte berörs frågor rörande ansvarighetsförsäkring för jägare eller annat jaktskadeskydd samt rörande utplantering av vilt.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt

Härigenom förordnas *dels* att 7 §, 10 § 1, 3, 4 och 5 mom., 11 §, 12 § 1 mom., 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 16, 18 och 23 §§, 24 § 2 mom., 26 § 2 mom., 29 § 1 mom., 30 §, 31 § 1 mom. samt 33, 34 och 37 §§ lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives *dels ock* att till 10 § samma lag skall fogas ett sjätte moment och till 24 § ett tredje moment av nedan angiven lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Boställshavare, kronohemmans — — — — — efter äg.

Är eljest — — — — — till marken.

Innehavare eller brukare av fastighet varom är fråga i denna paragraf må icke utan särskilt bemyndigande av ägaren tala för fastigheten i frågor rörande bildande av jaktvårdsområde eller förlängning av den för jaktvårdsområdes bestånd bestämda tiden.

Innehavare eller brukare av fastighet varom är fråga i denna paragraf må icke utan särskilt bemyndigande av ägaren tala för fastigheten i frågor som avses i 10 § och 11 § 2 mom.

10 §.

1 mom. Ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor bilda ett sammanhängande område, må i ändamål att befrämja jaktvården å området besluta, att ägorna skola utgöra jaktvårdsområde. För beslutets giltighet fordras fastställelse av länsstyrelsen.

1 mom. Ägare av särskilda fastigheter må, i ändamål att befrämja jaktvården på fastigheterna, besluta att dessa helt eller delvis skola tillsammans utgöra jaktvårdsområde.

Jaktvårdsområde skall — — — — —

— jaktvårdens tillgodoseende.

3 mom. Beslut om bildande av jaktvårdsområde vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst *fyra femtedelar* av antalet fastighetsägare och tillika äga minst *fyra femtedelar* av den mark varom fråga är. Härvid må ägare av mark, som i avseende å läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämp-

3 mom. Beslut om bildande av jaktvårdsområde vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst *tre fjärdedelar* av antalet fastighetsägare och tillika äga minst *tre fjärdedelar* av den mark varom fråga är. Mark, som i avseende å läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämpligen böra bestå så-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 7 §, 10 § 4 och 5 mom., 11 § 1 mom., 12 § 1 mom., 26 § 2 mom. och 34 § SFS 1951:290 samt beträffande 31 § 1 mom. SFS 1955:43.

(Gällande lydelse)

ligen böra bestå såsom eget jaktvårdsområde, icke mot sitt bestridande kunna tvingas ansluta sig till jaktvårdsområde varom nu är fråga.

4 mom. I skärgård må jaktvårdsområde bildas utan hinder av att det icke kommer att bestå av särskilda fastigheter eller utgöra ett sammanhängande område.

Beslut om bildande av jaktvårdsområde, som består av allenast en fastighet, vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst fyra femtedelar av antalet delägare i fastigheten och tillika äga minst fyra femtedelar av densamma.

5 mom. Fastighetsägarna äga före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområde bildats, vid sammanträde besluta, att området skall fortbestå under ytterligare visst antal år, lägst tio år och högst tjugufem. Sådant beslut vare dock ej giltigt om nejroster avgivits av mera än en femtedel av antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äga mer än en femtedel av den i området ingående marken eller, i fall som avses i 4 mom. andra stycket, en femtedel av vederbörande fastighet. För beslutets giltighet fordras dessutom fastställelse av länsstyrelsen.

(Jfr 11 § 3 mom.)

(Föreslagen lydelse)

som eget jaktvårdsområde, må icke mot ägarens bestridande anslutas till jaktvårdsområde.

4 mom. I skärgård må jaktvårdsområde bildas även av allenast en fastighet. Beslut om bildande av sådant jaktvårdsområde vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst tre fjärdedelar av antalet delägare i fastigheten och tillika äga minst tre fjärdedelar av densamma.

5 mom. Fastighetsägarna äga inom ett år före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområde bildats, vid sammanträde besluta, att området skall fortbestå under ytterligare visst antal år, lägst tio år och högst tjugufem. För beslutets giltighet fordras att det biträts av flertalet bland de röstande samt vidare, att icke nejroster avgivits av mer än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äga mer än en fjärdedel av den i området ingående marken eller, i fall som avses i 4 mom., en fjärdedel av fastigheten. Föreskrifter om kallelse till sammanträde som här avses utfärdas av Konungen.

6 mom. För beslut om ändring av jaktvårdsområdes omfattning eller i fråga, beträffande vilken jämlikt 1 mom. andra stycket bestämmelser skola meddelas i beslutet om områdets bildande, skall vad ovan stadgats om bildande av jaktvårdsområde äga motsvarande tillämpning. Fattas sådant beslut i samband med beslut som avses i 5 mom., skall dock i stället tillämpas vad där är stadgat. Innebär i dylikt fall beslutet att mark skall uteslutas ur eller anslutas till jaktvårdsområdet, erfordras samtycke av ägaren till den marken.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

1 mom. Sedan beslut om bildande av jaktvårdsområde eller om förlängning av tiden för sådant områdes bestånd blivit fastställt, gälla det mot ny fastighetsägare.

1 mom. Beslut enligt 10 § skall gälla även mot ny fastighetsägare.

14 §.

2 mom. Påträffar någon tillfälligtvis säl, evar det vara må, då må han döda och behålla djuret. Enahanda rätt have ock den som påträffar djur, tillhörande någon av följande arter, nämligen mullvadar, näbbmöss, fladdermöss, hasselmöss, sorkdjur (sorkor och lämlar), råttor och möss.

2 mom. Påträffar någon tillfälligtvis säl, evar det vara må, då må han döda och behålla djuret. Enahanda rätt have ock den som påträffar djur, tillhörande någon av följande arter, nämligen mullvadar, näbbmöss, fladdermöss, sorkdjur (sorkar och lämlar), råttor, skogsmöss och husmöss.

15 §.

1 mom. Inkommer räv, grävling, iller, mink, mård, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, berguv, duvhök, sparvhök, korp, kråka, råka, kaja, skata, nötskrika, pilfink eller gråsparv i gård eller trädgård, have den som där bor eller innehar trädgården så ock dennes folk rätt att döda och behålla djuret, ändock att jakträtten där tillkommer annan.

1 mom. Inkommer räv, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), nötskrika, pilfink eller gråsparv i gård eller trädgård, have den som där bor eller innehar trädgården så ock dennes folk rätt att döda och behålla djuret, ändock att jakträtten där tillkommer annan.

Likaledes må — — — — — personer dödas.

16 §.

1 mom. Den som under idkande av lovlig jakt sårar villebråd så, att det faller å annans jaktområde inom ett hundra meter från gränsen av den jagandes jaktområde, må tillvarataga och behålla villebrådet. Är det älg, hjort eller rådjur, må den jagande dock ej från stället bortföra djuret utan i närvaro av två ojäviga vittnen och vare han dessutom pliktig att sist å andra dagen, sedan djuret fälldes, om förhållandet underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk. Försummar den jagande något härav, varde ansedd såsom den där olovligt jagat å annans jaktområde.

(Gällande lydelse)

2 mom. Har i annat fall än i 1 mom. avses älg, hjort eller rådjur, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde, vare den jagande pliktig att där om skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk.

(Föreslagen lydelse)

Har någon vid lovlig jakt sårat älg, hjort eller rådjur och har djuret tagit sin tillflykt till annans jaktområde, vare den jagande pliktig att där om skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk.

18 §.

1 mom. Dödar eller fångar man björn, lo eller örn, eller anträffar man sådant djur såsom fallvilt, tillfalle djuret kronan, oberoende av vem jakträtten tillkommer, där ej Konungen annorledes förordnar.

1 mom. Dödar eller fångar man björn, lo, stork, örn, glada, brun glada, pilgrimsfalk, jaktfalk eller berguv eller anträffar man sådant djur såsom fallvilt, tillfalle djuret kronan, oberoende av vem jakträtten tillkommer, där ej Konungen annorledes förordnar.

2 mom. Beträffande rätten till fallvilt av annat djur än björn, lo och örn gälla följande:

Älg, hjort — — — — — — — — — — tillfalle kronan.

I övrigt — — — — — — — — — — fallvilt jakträttsinnehavaren.

2 mom. Beträffande rätten till fallvilt av annat djur än i 1 mom. sägs gälla följande:

23 §.

Katt som anträffas utanför gård eller trädgård må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas.

Katt, som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma, må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas. Inom område med stadsplan eller byggnadsplan erfordras dock tillstånd av polismyndigheten.

24 §.

2 mom. Orsakas å gröda avsevärd skada av vildkaniner, må markinnehavaren, ändå att jakträtten å marken tillkommer annan, så ock hans folk där anställa fångst av vildkanin. Vid sådan fångst må icke medföras skjutvapen eller hund. Fångad vildkanin tillfalle markinnehavaren.

2 mom. Markinnehavare äger, ändå att jakträtten å marken tillkommer annan, låta där anställa fångst av vildkanin. Vid sådan fångst må icke medföras skjutvapen eller hund. Fångad vildkanin tillfalle markinnehavaren.

Orsakas avsevärd skada av vildkaniner, må Konungen beträffande visst område förordna att det står envar fritt att där fånga vildkanin och behålla fångat djur. Vad i 17 och 25 §§ är stadgat om jakträttsinnehavare skall i tillämpliga delar gälla den som idkar sådan fångst.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 mom. Beträffande område, där stam av vildkaniner finnes, må länsstyrelsen förordna att jakt efter vildkanin skall genom därtill av länsstyrelsen särskilt utsedda jägare bedrivas för att söka utrota stammen. Förordnas om dylik jakt, äger länsstyrelsen tillika föreskriva de undantag från bestämmelserna i denna lag som kunna finnas nödiga för jaktens ändamålsenliga bedrivande. Länsstyrelsen bestämmer ock huru skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

26 §.

2 mom. Från skyldighet — — — — — av riket.

Bestämmelserna om jaktvårdsavgift äga icke tillämplighet i fråga om rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 §, döda i nämnda lagrum omförmälda djur.

Bestämmelserna om jaktvårdsavgift äga icke tillämplighet i fråga om rätten att under omständigheter, som angivas i 14 § 2 mom. och 15 §, döda i nämnda lagrum omförmälda djur och ej heller i fråga om fångst av vildkanin enligt 24 § 2 mom.

29 §.

1 mom. Såsom olovlig — — — — — i 7 §.

Har någon å annans jaktområde eller eljest olovligt tillvaratagit fallvilt eller, där björn, lo eller örn dödats eller fångats, olovligt tillägnat sig djuret, straffes såsom för olovlig jakt enligt vad i 28 § första stycket sägs.

Har någon å annans jaktområde eller eljest olovligt tillvaratagit fallvilt eller, där djur som avses i 18 § 1 mom. dödats eller fångats, olovligt tillägnat sig djuret, straffes såsom för olovlig jakt enligt vad i 28 § första stycket sägs.

30 §.

Fälles någon — — — — — värde förverkat.

Var det annat villebråd än björn, lo eller örn och skedde jakten å annat område än i 5 § 2 mom. sägs samt med användande av tillåtet jakt- eller fångstredskap och under tid, då jakt efter sådant villebråd är tillåten, eller var fallviltet sådant som enligt bestämmelserna i 18 § tillkommer jakträttsinnehavaren, tillfalle det förverkade denne eller, i fall varom förmåles i 29 § 2 mom. första stycket, övriga delägare i allmänningen eller samfälligheten och, i fall

Var det annat villebråd än som avses i 18 § 1 mom. och skedde jakten å annat område än i 5 § 2 mom. sägs samt med användande av tillåtet jakt- eller fångstredskap och under tid, då jakt efter sådant villebråd är tillåten, eller var fallviltet sådant som enligt bestämmelserna i 18 § 2 mom. tillkommer jakträttsinnehavaren, tillfalle det förverkade denne eller, i fall varom förmåles i 29 § 2 mom. första stycket, övriga delägare i allmänningen eller sam-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

varom sägs i samma moments andra stycke, övriga å jaktvårdsområdet jaktberättigade personer.

Med *björn, lo eller örn, som är förverkad, så ock med annat förverkat villebråd, som dödats eller fångats medelst annat jakt- eller fångstredskap eller under annan tid än i andra stycket sägs, ävensom med annat än där omförmält förverkat fallvilt förfares på sätt stadgas i 36 §. Lag samma vare beträffande förverkat villebråd, som dödats eller fångats å område som sägs i 5 § 2 mom.*

fälligheten och, i fall varom sägs i samma moments andra stycke, övriga å jaktvårdsområdet jaktberättigade personer.

Med förverkat villebråd, *som avses i 18 § 1 mom. eller som dödats eller fångats medelst annat jakt- eller fångstredskap eller under annan tid än i andra stycket sägs, ävensom med annat än där omförmält förverkat fallvilt förfares på sätt stadgas i 36 §. Lag samma vare beträffande förverkat villebråd, som dödats eller fångats å område som sägs i 5 § 2 mom.*

31 §.

1 mom. Anträffas å — — — — — för sig.

Å område — — — — — vid lappväsendet.

Har den — — — — — i 36 §.

Vad i detta moment är stadgat om den som olovligt jagar å annans jaktområde gälle ock i fråga om den som å bar gärning beträdes med *sådant jagande, tillvaratagande, bortförande eller tillägnande, som enligt 16 § 1 mom. eller 29 § 1 mom. första stycket är att anse såsom olovlig jakt eller för vilket åtgörande han enligt 29 § 1 mom. andra stycket skall straffas såsom för olovlig jakt; och skola, där fråga är om olovligt tillvaratagande av sådant fallvilt som jämlikt bestämmelserna i 18 § tillkommer kronan eller olovligt tillägnande av björn, lo eller örn, de i andra stycket här ovan omförmälda personerna äga att utöva där avsedd rätt jämväl å område, där jakträtten tillkommer annan än kronan.*

Vad i detta moment är stadgat om den som olovligt jagar å annans jaktområde gälle ock i fråga om den som å bar gärning beträdes med *jakt, som enligt 29 § 1 mom. första stycket är att anse såsom olovlig, eller med sådant tillvaratagande eller tillägnande, för vilket han enligt 29 § 1 mom. andra stycket skall straffas såsom för olovlig jakt; och skola, där fråga är om djur som jämlikt bestämmelserna i 18 § tillkommer kronan, de i andra stycket här ovan omförmälda personerna äga att utöva där avsedd rätt jämväl å område, där jakträtten tillkommer annan än kronan.*

33 §.

Uraktlåter någon i fall som avses i 16 § 2 mom. att fullgöra där stadgad underrättelseplikt, *straffes med dagsböter, där ej å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.*

Bryter någon — — — — — tre hundra kronor.

Överträder någon — — — — — femtio kronor.

Uraktlåter någon i fall som avses i 16 § att fullgöra där stadgad underrättelseplikt, *dömes till dagsböter.*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Bryter någon mot föreskrift som meddelats med stöd av 24 § 3 mom., dömes till böter från och med tio till och med trehundra kronor.

34 §.

Allmän åklagare äge föra talan i fråga om olovlig jakt å område som avses i 5 § 2 mom. så ock å förbrytelser om vilka förmäles i 31 § 2 mom. samt 33 § första stycket denna lag.

Allmän åklagare äge föra talan i fråga om olovlig jakt å område som avses i 5 § 2 mom. så ock å förbrytelser om vilka förmäles i 31 § 2 mom. samt 33 § fjärde stycket denna lag.

Sker intrång — — — — — detta verk.

I övrigt — — — — — sådant åtal.

Såsom målsägande — — — — — jaktberättigad person.

Innefatta föreskrifter — — — — — bestämmelse gällande.

37 §.

Vad enligt bestämmelserna i 18, 29, 30, 31 och 36 §§ gäller om örn skall i tillämpliga delar avse jämväl olovlig tillägnelse eller förstörelse av örns ägg eller bo.

Vad enligt bestämmelserna i 18, 29, 30, 31 och 36 §§ gäller om fågel som sägs i 18 § 1 mom. skall i tillämpliga delar avse jämväl olovlig tillägnelse eller förstörelse av sådan fågels ägg eller bo.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1964. Bestämmelserna i 7 § tredje stycket, 10 § 5 och 6 mom., 11 § samt 12 § 1 mom. skola gälla jämväl i fråga om jaktvårdsområde som bildats dessförinnan.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 5 april 1963.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, fråga om *ändringar i jaktlagstiftningen* och anför följande.

Vår nuvarande jaktlagstiftning tillkom år 1938. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t lät år 1949 dåvarande chefen för jordbruksdepartementet tillkalla en utredningsman jämte sakkunniga för utredning rörande särskilt angivna jaktlagstiftningsfrågor, däribland vissa frågor angående jaktvårdsområden. Utredningen skulle även äga uppta andra spörsmål rörande jakt rätt och jaktvård, som kunde uppkomma under utredningsarbetet och som inte berörde grunderna för jaktlagstiftningen.

Sedan 1957 har till fullgörande av utredningsuppdraget varit kallade, såsom utredningsman överdirektören G. A. Bouveng samt såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens andra kammare, småbrukaren N. A. Andersson, godsägaren, friherre O. Bennet, ledamoten av riksdagens andra kammare, skogsinspektoren H. Larsson, häradsdomaren P. J. Näslund, ledamoten av riksdagens andra kammare, förbundsordföranden P. A. Sköldin, byråchefen J. T. D. Wennmark och direktören C. Wikström.

Efter förslag av utredningen, som antagit benämningen 1949 års jaktutredning, vidtogs 1951 vissa ändringar i jaktlagstiftningen. Utredningen har därefter fortsatt sitt arbete samt under årens lopp avgivit flera utlåtanden och förslag, som resulterat i olika författningsändringar. Till behandling föreligger nu följande av utredningen avgivna betänkanden, nämligen ett av den 30 september 1960 med förslag till bestämmelser rörande planmässigt *bekämpande av vildkaninen på Gotland* (stencilerat), ett av den 30 september 1961 med förslag till *ändringar i jaktlagstiftningen* (SOU 1961: 67), ett av den 10 juli 1962 med förslag till *bestämmelser om jaktskadeskydd m. m.* (stenc. 1962: 7), samt ett av den 25 oktober 1962 med förslag till *ändring av 23 § lagen om rätt till jakt m. m.* (stenc. 1962: 9). Vid betänkandet om jaktskadeskydd är fogat särskilt yttrande av herrar Sköldin och Wennmark. I övriga betänkanden framlagda förslag har biträtts av samtliga sakkunniga i utredningen.

Efter remiss har utlåtanden över betänkandet med förslag rörande *ändringar i jaktlagstiftningen* avgivits av hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norrland, domänstyrelsen, lantmäteristyrelsen, skogsstyrelsen, veterinärstyrelsen, flygförvaltningen, fortifikationsförvaltningen, vattenfallsstyrelsen, kammarkollegiet, kommerskollegium, riksskattenämnden, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser efter hörande av vederbörande länsjaktvårdsorgan, vetenskapsakademiens naturskyddskommitté, Svenska naturskyddsföreningen, Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet, Sveriges industriförbund, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund, Sveriges pomologiska förening, Föreningen Sveriges landsfiskaler samt Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund. Yttranden har vidare inkommit från Föreningarna Djurens vänners riksorganisation samt Stockholms läns och stads jägargille. Vissa remissinstanser har till sina yttranden fogat utlåtanden från andra håll.

För remissbehandlingen av de övriga betänkandena torde jag få redogöra i det följande.

De förslag jaktutredningen framlagt i sina betänkanden berör från varandra vitt skilda delar av jaktlagstiftningen. Det torde därför vara lämpligt att behandla de olika frågorna var för sig. Därvid inleder jag med redogörelser för de ur jaktsynpunkt mest centrala förslagen, nämligen de som framlagts i 1961 års betänkande. Häri föreslås, med hänsyn särskilt till förhållandena inom jaktvårdsområdena, dels inskränkande bestämmelser rörande rätten till jaktutövning på vissa fastigheter, dels lättnader i vissa procedurregler för dylika områden. Vidare föreslås upphävande av den s. k. förföljningsrätten samt skärpta bestämmelser rörande jakt efter vissa sällsynta djurarter. Jag avser nu att uppta dessa förslag i nämnd ordning. Det till betänkandet fogade förslaget till lag angående ändring i lagen om rätt till jakt torde som bilaga (*Bilaga A*) få läggas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jakträtt och jaktvårdsområden

Gällande bestämmelser

Huvudregeln om rätt till jakt återfinns i 2 § jaktlagen. Enligt denna paragraf tillkommer *jakträtt* envar jordägare å honom tillhörigt område, om ej annat stadgas i jaktlagen. I 5 § 1 mom. stadgas att den som äger väg inte har jakträtt på vägen med mindre han äger mark därintill. Den som äger marken på bägge sidor om väg har jakträtt på vägen fastän han inte äger vägmarken.

På det område, som sålunda omfattas av jakträtten, äger enligt 1 § jaktlagen jakträttsinnehavaren jaga utan intrång av annan. Från denna regel

stadgas dock undantag i jaktlagen och andra författningar, främst jaktstadgan. Sålunda ger t. ex. 14 § jaktlagen envar rätt att i särskilda fall jaga eller döda djur av vissa arter. Enligt 16 § får en jagande i vissa fall ta villebråd på annans jaktområde, den s. k. förföljningsrätten. Jaktstadgan innehåller förbud mot vissa fångstsätt eller påbud om viss fridlysning. Dessa undantagsbestämmelser har tillkommit bl. a. av djurskydds- eller naturvårdsskäl eller i annat skyddssyfte eller med tanke på vilttillgången. De är i allmänhet utformade utan särskild hänsyn till beskaffenheten av de marker där jakten utövas. Andra inskränkande bestämmelser åter tar direkt hänsyn härtill. Så stadgas i 5 § 2 mom. jaktlagen att på område tillhörande järnväg, spårväg eller kanalverk inte får idkas annan jakt än som fordras för att skydda trafikaneläggningen mot skada av villebråd. Jakten där må dock upplåtas till den som har jakträtt på angränsande mark. Ett annat stadgande som rör jaktutövningsrätten på visst slag av mark är 15 § jaktlagen. Enligt detta lagrum får djur tillhörande vissa arter, s. k. skadewilt, som inkommer i gård eller trädgård dödas av den som där bor eller innehar trädgården, även om jakträtten tillkommer annan. I gård eller trädgård får vidare jakträttsinnehavaren enligt 17 § inte söka efter vilt eller eljest idka jakt, om marken innehas av annan och denne inte givit särskilt tillstånd till jakten. Motsvarande gäller under vissa villkor för åker som är besädd med säd eller gräs.

Den rätt att jaga, som tillkommer fastighetsägare på honom tillhörig mark, kan få annat innehåll om fastigheten ingår i *jaktvårdsområde*. Enligt 10 § jaktlagen kan ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor utgör ett sammanhängande område, i syfte att befrämja jaktvården på området besluta att ägorna skall utgöra jaktvårdsområde. Fattar de enhälligt sådant beslut och får länsstyrelsens fastställelse därå, blir beslutet bindande för fastigheternas ägare under den tid, lägst 10 högst 25 år, som bestämts för jaktvårdsområdets bestånd. Beslutet om områdets bildande skall innehålla de huvudsakliga grunderna för såväl hur jakten inom området får utövas som hur viltvården där skall skötas, inbegripet fastighetsägarens skyldighet att på sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för tillgodoseende av jaktvården. Dessa huvudgrunder för jakt och viltvård inom området fastställs av länsstyrelsen och intas regelmässigt i stadgarna för den särskilda förening som fastighetsägarna brukar bilda samtidigt med områdets tillkomst. I grunderna kan föreskrivas att för jaktutövning inom området fordras innehav av särskilt jakträttsbevis, att all jakt eller jakt efter djur av vissa arter, t. ex. älg, skall vara gemensam, d. v. s. att varje fastighetsägare får jaga inom hela jaktvårdsområdet. Även under den löpande beståndstiden kan åtgärder för viltvården föranleda ändringar i jaktutövningsrätten. Sålunda kan fastighetsägarna vid sammanträde inom föreningen, s. k. jaktstämman, ålägga sig inskränkningar i jaktutövningsrätten, t. ex. avstå från viss jakt eller besluta att inom någon del av området inte jaga viss villebrådsart.

Jaktvårdsområde kan komma till stånd också i fall där en minoritet vägrar medverka därtill. Härför krävs att frågan handläggs vid förrättning på

stället under ledning av förrättningsman som utses av länsstyrelsen. Till förrättningen skall samtliga berörda fastighetsägare kallas genom förrättningsmannens försorg. Förrättningsmannen skall före sammanträdet uppgöra förslag beträffande jaktvårdsområdets gränser samt grunderna för jaktutövningen och viltvården inom området. Detta förslag skall vid sammanträdet framläggas för omröstning. För att förslaget skall anses antaget fordras att vid sammanträdet ja-röster avgetts av minst fyra femtedelar av — oavsett närvaro — hela antalet fastighetsägare och att de ja-röstande äger minst fyra femtedelar av den mark varom är fråga. Uppnås denna majoritet, har förrättningsmannen att insända beslutet till länsstyrelsen för fastställelse.

Vare sig jaktvårdsområde bildats genom enhälligt beslut eller vid förrättning, skall enligt 11 § länsstyrelsen vid sin fastställelseprövning tillse att beslutet tillkommit i laga ordning och överensstämmer med lag och författning samt att det är tjänligt för jaktvårdens främjande och inte kränker enskild rätt. Sedan beslutet blivit fastställt, gäller det enligt 12 § även mot ny ägare av mark som ingår i området.

Före utgången av jaktvårdsområdes beståndstid äger enligt 10 § 5 mom. fastighetsägarna vid sammanträde besluta om förlängning av beståndstiden med lägst 10 och högst 25 år. Dylikt beslut må fattas med enkel majoritet bland de röstande men är ogiltigt, om nej-röster avgetts av mer än 1/5 av hela antalet fastighetsägare *eller* av fastighetsägare som äger mer än 1/5 av den i området ingående marken.

För ändringar i jaktvårdsområdes omfattning eller i grunderna för jakten och viltvården inom området ställs enligt 11 § 3 mom. jaktlagen samma krav som på förfarandet vid områdets bildande. Föreligger inte enhälligt beslut, måste således förrättning hållas.

Ersättning till förrättningsman vid förrättning för bildande av jaktvårdsområde eller för ändringar av nyssnämnt slag samt kostnader för föreskrivna kungörelser gäldas ur jaktvårdsfonden.

Fastighetsbildningens inverkan

Utredningens förslag

Jaktutredningen erinrar till en början om att de undersökningar, som föregick 1951 års ändringar i jaktlagstiftningen, utvisade att jaktvårdsområdena i stort sett väl fyllt sin uppgift. Under de mer än tio år, som därefter förflutit, har enligt utredningens uppfattning inte förekommit något väsentligt, som motsäger jaktvårdsområdenas stora betydelse för uppbyggandet av ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd och för skapandet av god jaktkultur.

De förhållanden på den egentliga landsbygden, efter vilka det gällde att anpassa jaktlagstiftningen vid dess tillkomst 1938, erbjöd inte på långt när

problem av samma komplicerade natur som nu är fallet, framhåller utredningen vidare. Vad det då främst gällde att komma till rätta med var de ogynnsamma verkningar, som en långt driven parcellering av den i jord- och skogsbruket hävdade marken för med sig i fråga om villebrådets livsbetingelser överhuvudtaget och beträffande möjligheterna för dem, som hade jakt rätt på dessa parceller, att erhålla något utbyte av sin jakträtt utan att komma i konflikt med rågrannarnas jakträtt. Genom lagstiftningen om jaktvårdsområden sökte man finna lösningen på dessa problem.

Under det senaste kvartsseklet har emellertid, fortsätter utredningen, stora förändringar skett i de marker som bildar det biologiska underlaget för jakträtten och viltvården. Av särskilt genomgripande natur, när det gäller följdverkningarna för jaktvårdsarbetet som helhet betraktat, är den förändring av den egentliga landsbygdens struktur, som kännetecknas av starkt ökad samhällsbildning och tomtavstyckning för fritidsändamål eller industriella och därmed jämförliga ändamål. Belysande exempel på de svårigheter för jaktvården som lätt uppstår genom den ökade tillkomsten av små fastigheter, oftast för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk, har lämnats utredningen från jaktvårdshåll. Svårigheterna kan bestå i att få ägare av villatomter och dylika fastigheter att intressera sig för bildande av jaktvårdsområde i fall då deras medverkan skulle bidra till att ge området en inte alltför sönderstyckad struktur. Följden blir lätt att det dyrbarare alternativet med förrättning måste tillgripas för att få jaktvårdsområdet till stånd. Uteblir då alltför många av de positivt inställda från förrättningsammans trädet, uppnås ej den erforderliga majoriteten, och frågan förfaller. Andra gånger yppar sig problemen sedan ett jaktvårdsområde bildats. Om från fastigheter, som ingår i området, avstyckas ett större antal sportstugetomter, blir varje ägare av dylik tomt delägare i området, och han kan t. ex. fordra att få delta i jakt som enligt grunderna för jaktutövningen inom området skall vara gemensam. Tillåts alla tomtägare detta, kan de för jaktvården verksamma ägarna av jaktbara marker tappa intresset för områdets fortsatta bestånd. Då man sökt vägra tomtägare delaktighet, har åter inträffat att tomtägaren på sin mark fällt villebråd tillhörande art som av jaktstämman förklarats fridlyst inom området. En onormal ökning av antalet delägare i ett jaktvårdsområde medför även att det oftast är omöjligt att vinna enhällighet för att t. ex. genom ändring i områdets omfattning utesluta småfastigheter och annan för jaktvården intresselös mark. Endast förrättningsvägen står då till buds. Detsamma gäller när det ändrade läget kräver modifiering av grunderna för jaktutövningen eller viltvården.

Utifrån grundsatsen, att jakträtten är en beståndsdel i jordäganderätten och att jakträtt därför tillkommer varje jordägare på honom tillhörig mark, undersöker så utredningen om gällande inskränkningar i jakträtten måhända uppbärs av motiv vilka i dagens läge bör föranleda ytterligare inskränkningar. Utredningen erinrar därvid om bestämmelserna rörande jakträtten beträffande vägmark och om inskränkningarna i jaktutövningsrätten på område som hör till järnväg, spårväg eller kanalverk. I båda fallen finner

utredningen bestämmelserna bygga på åsikten att mark för väg och järnväg etc. är föga värd som ensamt jaktområde samt att förbud mot jakt därstädes alltså inte behöver betraktas som märkbart intrång i markägarens jordäganderätt. Utredningen uttalar därefter den uppfattningen att det i stort sett allenast är den av jordbruket och skogsbruket omfattade marken — åker, äng, skog och vattendrag — som bildar lämpliga biotoper för det specifikt jaktbara villebrådet och som regel även för den övervägande delen av övriga vilda däggdjurs- och fågelarter. Nämnda uppfattning ligger enligt utredningen även bakom lagstiftningen om jaktvård och jaktvårdsområden, men vid dennas tillkomst drog man inte ut konsekvenserna därav. I praktiken har man sedan nödgats införa ett begrepp »fastighet som saknar jaktlig betydelse» och tillåta, att sådana fastigheter undantas vid bildande av jaktvårdsområde även om de därigenom kommer att ligga som enklaver inne i området. Mot bakgrunden av det anförda tar utredningen upp frågan om vilken rätt till jakt som principiellt bör tillhöra tomter och liknande fastigheter inom jaktvårdsområden. Utredningen finner därvid att innehavarna av dylika fastigheter inte kan göra anspråk på någon i sakens natur liggande rätt att tillgodogöra sig villebråd som — merendels tillfälligt — passerar över eller uppehåller sig på deras mark. Lika litet som vid förvärv av mark, avsedd för järnväg, spårväg eller kanalverk, lär man nämligen vid förvärv av mark, avsedd för exempelvis bostad, sportstuga, grustag, industriell eller kommersiell anläggning eller tillgodogörande av vatten, i allmänhet fästa vikt vid den omständigheten att med markinnehavet följer jakträtt. Med ett eller annat undantag av speciell natur torde det tvärtom förhålla sig så, att varken köpare eller säljare räknar med att jakträtt skall utövas på marken. Detta finner utredningen närmast peka hän mot att jakträtt i princip bör fränkännas innehavare av mark som används för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk. Med hänvisning till behovet av rätt att döda vissa skadedjur och till utformningen av denna rätt i 14 och 15 §§ jaktlagen finner dock utredningen att sådan skydds jakt bör tillåtas även på mark som eljest inte lämpar sig för jakt. I stället för att fränkänna ifrågavarande fastighetsägare själva jakträtten bör man därför enligt utredningen, i likhet med vad som skett beträffande järnvägs- m. fl. anläggningar, inskränka jaktutövningsrätten till att avse allenast jakt som erfordras till skydd mot skada eller olägenhet av däggdjur eller fåglar. Härtill föreslår utredningen ett kompletterande stadgande av innehåll att, om det inom ett jaktvårdsområde finns mark beträffande vilken jaktutövningen är begränsad på föreslaget sätt, denna mark inte skall anses ingå i området och ej heller beaktas vid omröstning rörande området.

De skäl, som funnits motivera den förordade begränsningen av jaktutövningsrätten, är enligt utredningen lika bärande i fråga om mark som inte direkt berörs av något befintligt eller planerat jaktvårdsområde. Utredningen erinrar om att enligt 10 § 3 mom. jaktlagen mark, vars läge, form och övriga beskaffenhet medför att marken kan bestå såsom eget jaktvårdsområde, inte kan mot ägarens bestridande intvingas i jaktvårdsområde. Vidare finns

jaktvårdssammanslutningar som utan att formligen bilda jaktvårdsområde bedriver jakt och viltvård efter i huvudsak samma linjer som jaktvårdsområdena. Vare sig det gäller ett vanligt jaktvårdsområde, ett eget jaktvårdsområde eller en sammanslutning av förenämmt slag kan f. n. frukterna av jakt-rättsinnehavarnas jaktvårdsarbete otillbörligt utnyttjas av dem som innehar i jaktvårdshänseende impedimentartad mark. Villebrådets rörlighet skapar goda möjligheter för en rågranne att, utan motprestation till villebrådsstammarnas förkovran, tillgodogöra sig resultaten av det jaktvårdsarbete som bedrivs på en eller flera angränsande fastigheter. Utredningen finner därför att jaktutövningsrätten bör inskränkas inte bara för sådana fastigheter av ifrågavarande slag, som bildats innanför gränserna av ett jaktvårdsområde, utan överhuvudtaget för mark som nyttjas för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk. Till närmare belysning av sitt förslag härutinnan ger utredningen följande redogörelse för de typer av fastigheter där jaktutövningsrätten skulle inskränkas.

Som en första kategori har utredningen åsyftat mark som används för bostadsändamål. Under samma kategori förs även all mark för fritidsbebyggelse samt mark som utnyttjas för anläggningar i annat syfte än ett omedelbart ekonomiskt, såsom olika slag av skolor, sjukhus och andra vårdanstalter, vilo- och semesterhem, fångvårdsanstalter, militära etablissemang, idrottsplatser etc., m. a. o. över huvud inrättningar som tillgodoser intressen av mer eller mindre samhällelig natur.

Till en andra kategori hänför utredningen mark varå nyttiggöres annan där befintlig naturtillgång än den som skogen eller jorden regelmässigt utgör. Här rör det sig alltså om mark för ler-, grus- eller stentäkt ävensom mark, upptagen av anläggning för gruvsdrift eller för tillgodogörande av vatten i kraft- eller vattenförsörjningssyfte. Däremot åsyftas inte mark för torvtäkt, enär sådan mark ofta omsluter betydande arealer och kan vara allt annat än improduktiv ur jaktlig synpunkt.

Den tredje kategorin omfattar mark som används för kommersiella och industriella anläggningar i övrigt. Dit kan alltså hänföras — förutom mark med byggnader för handelsrörelse, för varulager eller för hantverksmässig eller industriell tillverkning med allt vad därtill hör — även obyggd mark vilken utnyttjas exempelvis som upplagsplats för råvaror eller hel- och halvfabrikat.

För att vinna en enkel och lättfattlig indelningsgrund föreslår utredningen att förbudet mot att idka annan jakt än viss skyddsjakt skall förklaras gälla beträffande mark som enligt reglerna i kommunalskattelagen är *taxerad såsom annan fastighet än jordbruksfastighet*. En dylik gränsdragning anses bli av värde även vid övervakning av att förbudet iakttas. För att undvika obilliga resultat i enskilda fall förordar dock utredningen att Kungl. Maj:t skall äga beträffande visst slag av mark eller villebråd medge undantag från förbudet. Härvid åsyftas dels fall där viss kronomark överhuvudtaget inte är taxerad eller där såsom »*annan fastighet*» taxerad mark undantagsvis lämpar sig för jakt, t. ex. torvmosse, dels sjöfågeljakten. Vidare föreslår utredningen generellt undantag för bl. a. det fallet att varandra angränsande fastigheter är i samma ägares hand men taxerats olika. I dylika fall behöver man enligt utredningen inte räkna med att

utövande av jakträtten på den ena fastigheten är till förfång för jaktvården på den andra.

Yttrandena

Den positiva syn på jaktvårdsområdenas betydelse för landets jaktkultur, som kommer till uttryck i betänkanudet, delas av flertalet remissinstanser. Sålunda uttalar *lantmäteristyrelsen* att det numera står klart att bildande av jaktvårdsområden är till gagn sett såväl från enskild som allmän synpunkt. Utredningens strävanden att skapa gynnsamma förutsättningar för bildande av nya och bibehållande av befintliga jaktvårdsområden kan styrelsen därför i princip understödja. *Sveriges skogsägareförbund* finner det glädjande att man kunnat i den omfattning som sketi sammanföra jakträttsinnehavarna till gemensamma aktioner för viltvård och jaktutövning. Liknande uppfattningar uttalas av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kronobergs, Malmöhus, Älvsborgs, Kopparbergs, Västernorrlands och Jämtlands län* samt av *Svenska jägareförbundet*.

Hovrätten över Skåne och Blekinge finner att betänkanudet bygger på en principiellt riktig och tilltalande inställning till lagstiftningens syfte, nämligen att befordra ett artrikt och livskraftigt villebrådsbestånd samt främja dettas tillgodogörande genom en biologiskt riktig och av humanitära hänsyn präglad jakt. Omdaningen av samhället har emellertid, fortsätter hovrätten, medfört att jakt inte har den betydelse för folkförsörjningen som den haft i gångna tider. Härav följer att, då det gäller att ta ställning till jakträttens utformning de ideella och naturvårdande synpunkterna bör träda i förgrunden framför de ekonomiska. Det finns således inte längre några skäl att ängsligt bevaka jakträtten såsom ett privaträttsligt tillbehör till fast egendom utan det framstår som fullt berättigat att göra alla de inskränkningar däri som kan vara betingade av en allmän viltvård och naturvård. Hovrätten anser därför att man skulle kunna gå betydligt längre än utredningen föreslagit, då det gäller att främja tillkomsten och vidmakthållandet av lämpliga jaktvårdsområden.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län är kritisk mot jaktvårdsområdena. På få områden har länsstyrelsen nämligen kunnat iakttaga sådant split och kiv, som när det gäller dessa områden och arbetet inom dem. Under tiden omkring älgjakten inkommer ständiga klagomål och förfrågningar från missbelåtna jägare och markägare. Länsstyrelsen har därför inte kunnat arkivlägga handlingarna i ärenden rörande jaktvårdsområden på sedvanligt sätt utan måste ha dem till hands i expeditiionslokalerna. Detta ger, slutar länsstyrelsen, en god bild av hur oron kring jaktvårdsområdena verkar för länsstyrelsens del. Även *Riksförbundet Landsbygdens folk* är betänksamt och framhåller att det praktiska behovet av jaktvårdsområden är olika inom olika delar av landet. Utredningen borde även ha redovisat alla misslyckade försök att bilda jaktvårdsområde och anledningarna härtill. Det kan enligt förbundets mening inte vara en lillfällighet att förutsättningar för

bildande av jaktvårdsområde i stor utsträckning tycks saknas inom landets viltrikaste delar. *Jägarnas riksförbund* vill underkänna såväl de nu gällande som de av utredningen föreslagna reglerna beträffande jaktvårdsområde.

Utredningens förslag om inskränkt jaktutövningsrätt på alla fastigheter, som taxerats som annan fastighet än jordbruksfastighet, lämnas utan erinran av bl. a. *fortifikationsförvaltningen, vattenfallsstyrelsen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Värmlands, Örebro, Kopparbergs och Norrbottens län* liksom *Sveriges lantbruksförbund, Sveriges industriförbund, Svenska landskommunernas förbund, Svenska stadsförbundet* samt *Föreningen Sveriges landsfiskaler*. Flertalet remissinstanser vänder sig dock helt eller delvis emot förslaget. Från flera håll uttalas starka betänkligheter mot att låta en i jordägenderätten av ålder ingående rätt påverkas av det ändamål för vilket fastigheten bildats eller nyttjas. Sådana betänkligheter anförs främst av *hovrätten för Övre Norrland, kammarkollegiet, länsstyrelserna i Kronobergs, Gotlands, Hallands och Jämtlands län* samt av *Jägarnas riksförbund*. Kammarkollegiet anmärker att de föreställningar varifrån utredningen utgått är oklara och främmande för svensk fastighetsrätt. Länsstyrelsen i Gotlands län efterlyser en undersökning av bl. a. vilket avbräck för jaktvården, som faktiskt vållas av att ägare till »annan fastighet» bedriver jakt på sin fastighet, och vilka värdeöverflyttningar som förslaget om jaktprivilegium för ägare av jordbruksfastighet innebär. Länsstyrelsen framhåller också att ställningstagandet kan komma att återverka på bedömandet av rätten till fiske såsom utflöde av jordägenderätten.

De av utredningen redovisade svårigheter för jaktvårdsområdena, som ansetts följa av den ökade tillkomsten av tätorter och småfastigheter, utgör enligt flera remissyttranden inte tillräckliga skäl för en så genomgripande inskränkingsregel som den utredningen föreslagit. Denna ståndpunkt intar *kammarkollegiet, länsstyrelserna i Södermanlands, Västernorrlands och Västerbottens län*. *Lantmäteristyrelsen* finner inskränkningen desto mera betänklig som ett genomförande av utredningsförslaget i en annan del, nämligen i fråga om den s. k. förföljningsrättens avskaffande, torde leda till att man på mindre enklaver svårligen kan utöva jakt i syfte att tillgodogöra sig villebrådet. Styrelsen ifrågasätter därför om man inte bör pröva det korrekтив mot »rovjakt» på enklaver som ligger i förföljningsrättens avskaffande, innan ställning tas till frågan om begränsning av jaktutövningsrätten på vissa slag av fastigheter.

Några remissinstanser har ställt frågan, om ersättning bör tillkomma ägare av »annan fastighet» som genom den föreslagna lagändringen skulle berövas jaktutövningsrätt. *Kammarkollegiet* anser, att utredningen bör kompletteras på denna punkt, och understryker att dylika ersättningar inte får belasta samhället i dess helhet utan bör läggas endast på de jagande eller jakträttshavare. *Riksskattenämnden* framhåller att, om rätt till ersättning inte införs, detta förhållande bör påverka de principer efter vilka dispens skall ges. Bedöms vid bildande av jaktvårdsområde mindre markområ-

den sakna jaktlig betydelse och måste någon avstå sin jakträtt, bör han enligt *Jägarnas riksförbund* erhålla ersättning av jaktvårdsmedel för den tid jaktvårdsområdet består.

Valet av fastighetstaxeringen som indelningsgrund för jaktbegränsningen har mött starka gensagor. Även remissinstanser, som förklarat sig i princip dela utredningens åsikt att endast viss skyddsjakt bör få bedrivas på fastigheter vilka används för ändamål som gör marken olämplig för jakt och viltvård, har ansett det inte kunna komma i fråga att grunda en sådan inskränkning i den enskilda äganderätten på utfallet av fastighetstaxeringen, vilken verkställs från helt andra utgångspunkter. Hit hör bl. a. *hovrätten över Skåne och Blekinge* samt *hovrätten för Övre Norrland*. *Kammarkollegiet* ifrågasätter om inte förslagets genomförande skulle tillföra fastighetstaxeringsarbetet ett tämligen störande moment. Även *länsstyrelserna i Södermanlands och Västernorrlands län* finner det oriktigt att låta fastighetstaxeringen vara avgörande för den jaktutövning som må äga rum på olika slag av fastigheter. *Svenska jägareförbundet* anser det olämpligt att förutom jordabalkens även kommunalskattelagens fastighetsbegrepp införes i jaktlagstiftningen.

En inte helt avvisande inställning hyser dock *riksskattenämnden*, som säger sig sakna anledning anta att förslaget i någon nämnvärd omfattning skulle medföra ogynnsamma verkningar ur fastighetstaxeringssynpunkt. Om förslaget i denna del ur jaktlig synpunkt anses böra genomföras, vill nämnden därför inte av taxeringsmässiga skäl motsätta sig att så sker.

Det stora flertalet av invändningarna mot förslaget avser inte bara valet av indelningsgrund utan även verkningarna av begränsningsregelns tillämpning i praktiken. I åtskilliga yttranden har därvid den till förslaget knutna dispensmöjligheten för Kungl. Maj:t anförts som skäl för att förslaget ändock inte avstyrkts. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anser däremot att svagheten i utredningens förslag belyses av att utredningen nödgats föreslå denna dispensmöjlighet, och *hovrätten för Övre Norrland* finner det otillfredställande att en jordägare skall nödgas utverka dispens för att få åtnjuta en i jordägarerätten av ålder liggande befogenhet.

Kammarkollegiet finner utredningens uttalanden om viss mark eller vissa fastigheter såsom jaktligt impediment tämligen godtyckliga och anför.

Utredningen synes under denna beteckning föra in åtskillig mark som i förhållande till sin areal torde föda flera djur av vissa djurslag — såsom räv, hare, grävling och fasaner — än genomsnittlig skogsmark. I fråga om sjöfåglar som söker sin föda i vatten torde utredningens impedimentresonemang vara särskilt ofruktbara. I motsats till vad utredningen synes förutsetta lär få ägare av bostadsfastigheter inom eller intill jaktvårdsområde finna naturligt »att profitera av det inom området bedrivna jaktvårdsarbetet». Ägare av dylika fastigheter torde vanligen uppskatta inom fastigheten förekommande djurliv ur helt andra synpunkter än som föremål för jakt.

Förslaget att lägga fastighetstaxeringen till grund för indelningen av fas-

tigheter i sådana med normal jakträtt och sådana, varå jakt skall vara praktiskt taget förbjuden, synes inte ha föregåtts av någon undersökning av tillämpningen vid fastighetstaxeringsarbetet av distinktionen jordbruksfastighet — annan fastighet. Eljest skulle utredningen ha uppmärksammat att det finns sommarnöjesfastigheter eller andra bostadsfastigheter, taxerade såsom »annan fastighet», med så stor areal som tjuguhäktar och att utskärgårdarna i Stockholms län eller åtminstone vissa av dem likaså är taxerade som »annan fastighet». Berörda brist i utredningen täckes enligt kollegiets mening inte av dispensregeln i det föreslagna stadgandet.

Liknande synpunkter anförs av *lantmäteristyrelsen*, som även påpekar att en och samma fastighet kan vid skilda taxeringstillfällen taxeras olika. Vidare skall fastighet ibland taxeras delvis som jordbruksfastighet och delvis som »annan fastighet». Gräns på marken mellan sådana delar torde enligt *lantmäteristyrelsen* i regel saknas. Anknytningen till fastighetstaxeringen vållar tveksamhet även hos *länsstyrelserna i Jönköpings, Malmöhus, Västmanlands och Gävleborgs län*. *Länsstyrelsen i Stockholms län* förklarar sig endast under förutsättning, att dispensrätten tillämpas mera vidhjärtat än utredningen antytt, kunna tillstyrka begränsningsregelns anknytning till mark som taxerats såsom annan fastighet än jordbruksfastighet. Beträffande de följder, som eljest skulle uppstå inom länet, hänvisar *länsstyrelsen* till ett yttrande från *Svenska jägareförbundets avdelning för Stockholms stad och län*, som anför.

I Stockholms skärgård finns ett flertal fastigheter, vilka till sin storlek är fullt acceptabla ur jaktsynpunkt — naturligtvis i första hand vad beträffar sjöfågeljakt — och är taxerade som annan fastighet. Som exempel kan nämnas öar inom Djurö kommun på upp till 150 tunnland med en fast och av jakträttsinnehavaren väl värdad harstam. Vidare är bl. a. Fredlarna samt Kallskär, Björkskär och Gillöga skärgårdar taxerade som »annan fastighet». Att medelst lagändring framtagna den bofasta skärgårdsbefolkningen jaktutövningsrätten inom sådana områden synes avdelningen orimligt.

Liknande erinringar beträffande skärgården göres av *länsstyrelsen i Gävleborgs och Bohus län*.

Farhågor av annat slag gäller speciella fastighetstyper som berörs av förslaget. Sälunda anför *flygförvaltningen*.

Under ämbetsverkets förvaltning står ett femtiotal flottilj- och övningsflygfält om 100—500 ha, ytterligare ett antal krigsflygfält samt ett trettio-tal bombfällnings- och skjutplatser, däribland ett i Halland beläget kärrmarksområde om cirka 1 500 ha. I flygfälten ingå skogsbestånd, som bl. a. har till uppgift att försvåra upptäckt av fälten från luften. Nyplantering av skog äger i betydande utsträckning rum i dyligt syfte. De unga skogsplantorna utsätts ofta, särskilt i landets södra delar, för angrepp av vildkaniner. Vidare måste ur flygsäkerhetssynpunkt flygfälten ofta rensas från måsfåglar och änder, som i stora flockar belägrar startbanor och andra delar av fälten. Då nämnda djurarter enligt förslaget inte är föremål för oinskränkt jakt, skulle ett strikt genomförande av förslaget försvåra nödvändig avskjutning av de för fältunderhåll och flygsäkerhet skadliga djuren.

Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund vänder sig mot att utredningens förslag blivit så utformat, att det berövar de flesta trädgårdsodlare möjlighet att i hittillsvarande ordning jaga vissa djur som gör skada på odlingarna. Förbundet gör gällande att taxering såsom »annan fastighet» sker i ökad utsträckning. I en del fall har t. ex. fastigheter, som används för fältmässig grönsaksodling och tidigare varit taxerade som jordbruksfastighet, genom den ändrade odlingsinriktningen fått beteckningen »annan fastighet». Förbundet erinrar om att trädgårds- och fruktodlare enligt 19 § jaktstadgan har rätt att även under fridlysningstid döda skadehare. Det finns emellertid flera djur än harar som kan vålla skada på trädgårdsodlingar. Enligt förbundet kommer därför skaderisken att ytterligare öka, om inte jakträtt i vanlig ordning får utövas på trädgårds- och fruktodlingar. Invändningar mot förslagets följder för fastigheter avsedda för fruktodling och trädgårdsnäring görs också av *överståthållarämbetet*, *Riksförbundet Landsbygdens folk* och *Svenska jägareförbundet*.

Rättvisesynpunkter anföras av *länsstyrelsen i Älvsborgs län*. Med den ägosplittring, som råder på många håll i vårt land, förekommer även bland jordbruksfastigheter ägototter vilka med hänsyn till ringa omfattning och övrig beskaffenhet inte utgör lämplig biotop för jaktbart villebråd. Det finns, enligt länsstyrelsen förmenande, lika litet anledning, att tillåta full jaktutövning på dessa ägototter som beträffande många av de fastigheter vilka taxerats såsom »annan fastighet». Synpunkter av liknande slag anföras av *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län* och *Skaraborgs län* samt av *Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Bland de remissinstanser, som gillar utredningens tanke att begränsa rätten till jaktutövning på fastigheter av visst slag men inte godtar en uppdelning enbart efter taxeringen, har flera föreslagit komplettering med en arealbestämelse, som skulle eliminera olägenheterna av taxeringsregeln. Emellertid går meningarna starkt i sär beträffande lämplig arealgräns. Några förordar att begränsningsregeln skall gälla fastigheter under fem ha, nämligen *domänstyrelsen*, *skogsstyrelsen* samt *vetenskapsakademins naturskyddkommitté* och *Svenska naturskyddsföreningen*. *Riksförbundet Landsbygdens folk* föreslår att arealgränsen sättes vid två ha, varigenom skulle undantas tomtområden avsedda för enbart bebyggelse. Även i remissvar, där fastighetstaxeringen som skiljelinje ogillas, förekommer varierande förslag om minsta areal för full jaktutövningsrätt. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* föreslår fem ha och *länsstyrelsen i Gävleborgs län* endast en ha.

På andra håll åter tas uttryckligt avstånd från tanken på en arealbestämelse. Så gör t. ex. *lantmäteristyrelsen*, *Svenska jägareförbundet* samt *Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund*.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län ifrågasätter såsom ett alternativ till utredningens förslag att begränsningen av jaktutövningsrätten får gälla fastigheter som används för eller är avsedda för bebyggelse för annat än jordbruks- eller skogsbruksändamål.

Svenska jägareförbundet, som anser en begränsningsregel nödvändig, föreslår att åt denna ges sådant innehåll, att på avstyckning för bostadsändamål eller uppförande av industriell byggnad må idkas allenast skyddsjakt. Förbundet påpekar emellertid att även en sådan regel är för- enad med olägenheter. Dels kommer regeln inte att gälla fastigheter, som bildats på annat sätt än genom avstyckning, dels avstyckas även för de i regeln angivna ändamålen fastigheter som är lämpliga för jakt, t. ex. i skärgårdarna.

Av de remissinstanser, vilka riktat kritik mot utredningens förslag om begränsad jaktutövningsrätt på mark som taxerats såsom annan fastighet än jordbruksfastighet, har några länsstyrelser dock förklarat att de inte vill motsätta sig förslaget, nämligen *länsstyrelserna i Kronobergs, Malmöhus, Hallands, Skaraborgs, Västmanlands, Kopparbergs och Västerbottens län*.

Ett genomgående önskemål i remissyttrandena är att den av utredningen föreslagna *dispensbefogenheten* överflyttas till länsstyrelsen.

Flera remissinstanser — bland dem några som helt avstyrker utredningens förslag om begränsad jaktutövningsrätt — vitsordar behovet av en för jaktvårdsområdena verkande regel med motsvarande syfte. Sålunda ställer sig *kammarkollegiet* förstående till önskemålet om ökade möjligheter att från jaktvårdsområde avskilja nybildade smärre fastigheter, vilka genom sin mängd kan snedvrída de personliga delaktighetsförhållandena i området. Kollegiet kritiserar emellertid utredningens mening att även åtskilliga större fastigheter, såsom undervisnings-, sjukvårds- och fångvårdsanläggningar, militära anläggningar, idrottsplatser samt kommersiella och industriella anläggningar, utgör störande företeelser. Det är inte sannolikt att ägarna av dylika fastigheter — i stor utsträckning publika rätts- subjekt — där bedriver eller tillåter jakt i den utsträckning och på sådant sätt, att därmed uppstår jaktvårds- eller viltvårdsproblem. Kollegiet menar att övergång från en fastighets nyttjande för skogsbruk till något av nyss- nämnda användningssätt regelmässigt inte får sådan inverkan på verksam- heten inom jaktvårdsområdet, att fastigheten måste kunna uteslutas ur den jaktliga samfälligheten redan under löpande beståndstid för jaktvårdsom- rådet. Liknande uppfattning har *lantmäteristyrelsen*, som framhåller att fastigheter, hänförliga till de av utredningen beskrivna andra och tredje kategorierna, väl kan utgöra normal uppehållsplats för villebråd. Dylika fastigheter torde vidare mera sällan förekomma i något större antal inom ett begränsat område. Det avsedda syftet kan därför enligt lantmäteristy- relsens mening i huvudsak uppnås genom en regel att fastighet, som huvud- sakligen utgör tomt till bostadshus eller likartad anläggning, inte skall ingå i jaktvårdsområde. — Behovet av möjlighet att ur jaktvårdsområde ut- mönstra fastigheter, som saknar jaktlig betydelse, vitsordas även av *läns- styrelserna i Södermanlands län och Jämtlands län*.

Riksförbundet Landsbygdens folk finner det naturligt och riktigt att hind- ra annan fastighet än jordbruksfastighet att ingå i jaktvårdsområde. Detta

syfte med utredningsförslaget godkänns principiellt även av vissa andra remissinstanser som avstyrkt förslaget i dess helhet, nämligen *hovrätten för Övre Norrland, domänstyrelsen samt länsstyrelserna i Stockholms län och Älvsborgs län.*

Jaktvårdsområdena

Utredningens förslag

En fråga, som enligt utredningen vid olika tillfällen varit föremål för uppmärksamhet, är hur man i praktiken bör tillämpa bestämmelsen i 10 § 1 mom. jaktlagen att jaktvårdsområde skall bestå av särskilda fastigheter vilkas ägor bildar ett sammanhängande område. Kravet att jaktvårdsområdet skall utgöras av fastigheter har ansetts vara uppfyllt även om man underlåtit att i området ta med samtliga till en fastighet hörande ägoområden. Det har sålunda inte mött hinder att bilda jaktvårdsområde enbart av de till flera fastigheter hörande lotterna i en fåbodskog eller utskog. Även i många andra fall har, när det varit lämpligt med hänsyn till områdets form, fastighet intagits blott till en del. Stöd för denna praxis har ansetts kunna hämtas ur en bestämmelse i 39 § 3 mom. jaktstadgan enligt vilken förrättningsman för bildande av jaktvårdsområde har att föreslå vilka fastigheter eller delar av sådana som lämpligen bör ingå i området.

Om kravet att ägorna skall bilda ett sammanhängande område säger utredningen att praktiska skäl ofta hindrar att det bokstavligen uppfylls. En följd härav har blivit att man stundom underlåtit att i jaktvårdsområde medtaga vissa mindre, inom områdets gränser belägna fastigheter. Det har då gällt fastigheter utan jaktlig betydelse, vilkas intagande inte ansetts erforderligt för främjande av jaktvården på områdena.

Även i ett annat avseende har man enligt utredningen i praxis gjort avsteg från bestämmelsen om sammanhängande område. Det gäller sådana fall då man t. ex. fått bilda *ett* jaktvårdsområde av ett helt skifteslag oaktat detta har sina ägoområden utlagda på skilda platser. Utredningen finner en sådan praxis välgrundad men tillägger, att de skilda delarna av dylikt jaktvårdsområde dock i princip bör var för sig vara av den storlek och form att de kan utgöra underlag för jaktvårdsområde.

För att bringa lagtexten i bättre överensstämmelse med nu angivna praxis föreslår utredningen att i 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen orden »ett sammanhängande område» utbyts mot orden »ett eller flera sammanhängande områden».

I betänkandet tar utredningen även upp frågan om majoritetsbestämmelserna för bildande av jaktvårdsområde och för förlängning av sådant områdes beståndstid. Utredningen erinrar inledningsvis om tillkomsten år 1938 av den nu gällande regeln om bildande av jaktvårdsområde, enligt vilken fordras att ja-röster avgetts av minst 4/5 av antalet fas-

tighetsägare och att de ja-röstande äger minst $\frac{4}{5}$ av marken ifråga. Vid riksdagsbehandlingen betonades inte bara att möjligheten att bilda jaktvårdsområde mot vissa jordägares vilja borde tillgripas endast i ytterlighetsfall. Som skäl för att sätta majoritetstalet till $\frac{4}{5}$, i stället för $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ vilket föreslagits från olika håll, anfördes även att det finge anses välbetänkt att framgå med viss försiktighet tills erfarenhet vunnits rörande verkningarna av de nya reglerna.

Jaktutredningen ansluter sig till uppfattningen att ett jaktvårdsområde bör komma till stånd endast då det uppbärs av en övervägande majoritet bland de berörda jordägarna. Erfarenheterna visar, säger utredningen vidare, att regeln om majoritetsbeslut tillämpats mer än man vid stadgandets tillkomst föreställde sig. Av hela antalet intill den 1 juli 1961 fastställda jaktvårdsområden har nämligen 737 bildats frivilligt genom enhälliga beslut och inte mindre än 651 vid förrättning genom majoritetsbeslut. Utredningen anser att majoritetstalet $\frac{4}{5}$ i praktiken inte är nödvändigt som ett minoritetsskydd. Det förhåller sig enligt utredningen nämligen så, att antalet verkliga motståndare till bildande av ett jaktvårdsområde merendels inte överstiger fem procent av antalet delägare och troligen ett ännu lägre procenttal beträffande arealen samt att de delägare, som kan bli tungan på vågen, är sådana som saknar intresse för jakt och viltvård. Antingen dessa delägare uteblir från förrättningssammanträdet, med påföljd att de automatiskt hänförs till motståndarna, eller låter sig påverkas av de aktiva motståndarna att göra gemensam sak med dessa, kan resultatet bli att en från början betryggande majoritet kommer att vid förrättningen underskrida det kritiska strecket. Utredningen gör även jämförelser med lagen om fiskevårdsområden, där det för bildande av sådant område räcker med en på visst sätt förstärkt enkel majoritet. När man kan åtnöjas med dylik majoritet för fiskevårdsområdena, vilka i flera fall berör ekonomiska intressen i betydligt högre grad än jaktvårdsområdena, bör det enligt utredningen inte väcka betänkligheter att modifiera den kvalificerade majoritet som fordras för bildande av jaktvårdsområde. En dylik modifiering finner utredningen även kunna avhjälpa en del av de särskilda svårigheter att bilda jaktvårdsområde, som yppat sig i landsdelar med svår ägosplittring, t. ex. den s. k. storskiftesbygden i Dalarna.

På nu anförda skäl föreslår utredningen att gällande majoritetstal om $\frac{4}{5}$ ändras till $\frac{2}{3}$. Som följd härav bör den för förlängning av jaktvårdsområdes beståndstid gällande regeln ändras i motsvarande mån. Den minoritet — mer än $\frac{1}{5}$ av antalet fastighetsägare eller fastighetsägare som äger mer än $\frac{1}{5}$ av den i området ingående marken — som nu kan hindra förlängning, föreslås sålunda skola överstiga $\frac{1}{3}$ i ettdera avseendet.

Jaktutredningen granskar också de särskilda bestämmelser som reglerar möjligheterna att ändra jaktvårdsområdes omfattning eller de för jakten och viltvården inom området fastställda huvudsakliga grunderna. Som redan nämnts krävs för dylik ändring detsamma som för nybildning, d. v. s. antingen enhälligt beslut eller beslut vid särskild för-

förrättning, fattat med 4/5 majoritet. Ett genomförande av utredningens förslag om ändring av majoritetstalet från 4/5 till 2/3 skulle visserligen medföra motsvarande lättnad i nu angivna fall. Dock kvarstår kravet på hållande av förrättning då enhälligt beslut inte kan åstadkommas, något som enligt utredningen ofta beror på att delägare, som inte intresserar sig för frågan, ej låter sig avhöra. Utredningen föreslår nu att, där beslut av ifrågavarande slag fattas *i samband med beslut om förlängning* av beståndstiden för jaktvårdsområdet, beslutet skall anses giltigt om det fattas i samma ordning som förlängningsbeslutet. Ändringsbeslutet bör följaktligen enligt utredningens förslag kunna fattas med enkel majoritet, om inte nej-röster avgetts av mer än 1/3 av antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äger mer än 1/3 av marken.

Till utveckling av förslaget anför utredningen vidare. När det gäller sådana ändringar i ett jaktvårdsområdes status, som avgörs samtidigt med frågan om förlängning av områdets beståndstid, har området arbetat åtminstone nära tio år. Förhållandena har stabiliserats, samarbetet har funnit sina former och erfarenheter har samlats. I de flesta fallen torde en kanske i början förefintlig opposition ha ebbat ut. I betraktande av det omvittnade stora intresse, som delägarna i ett jaktvårdsområde lägger i dagen när det gäller områdets angelägenheter, finner utredningen det osannolikt, att ett förslag om ändring i grunderna inte skulle uppkalla dem, som har en avvikande mening, till aktivitet vid det sammanträde som skall besluta i ärendet. Detta torde gälla även då fråga uppkommer om ändring av jaktvårdsområdes omfattning.

I likhet med förlängningsbeslut skall enligt förslaget även samtidigt fattat ändringsbeslut fastställas av länsstyrelsen. Härvid bör prövas inte bara, att beslutet överensstämmer med lag och författning och är tjänligt för jaktvården, utan även att det ej kränker enskild rätt. Ägare till fastighet, som man vill ansluta till eller utbryta ur ett jaktvårdsområde, skall alltså samtycka till åtgärden. Vägras samtycke, måste förrättning ske, varvid den vid bildande av jaktvårdsområde gällande majoritetsregeln blir tillämplig.

Den i 11 § 3 mom. jaktlagen intagna huvudregeln, att för beslut om ändring i jaktvårdsområdes omfattning eller grunder bestämmelserna om bildande av jaktvårdsområde äger motsvarande tillämpning, skall enligt utredningens förslag alljämt gälla då beslutet fattas annorledes än i samband med förlängningsbeslut. En modifiering häri föreslås dock beträffande utvidgning av området. Det uppges inte sällan inträffa att ägare av fastighet, vars ägor gränsar till ett jaktvårdsområde, söker få fastigheten ansluten till området. Med avseende å sådana fall plägar i stadgarna för de föreningar, som brukar bildas i anslutning till jaktvårdsområde, intas bemyndigande för föreningens styrelse att å delägarnas vägnar dels träffa överenskommelse med ägare av intill området belägen mark om att denna skall intas i jaktvårdsområdet, dels söka länsstyrelsens fastställelse å överenskommelsen. Utredningen föreslår nu att till 11 § 3 mom. jaktlagen fogas en uttrycklig förklaring att dylikt bemyndigande må intas i stadgarna.

Yttrandena

Utredningens strävanden att genom lättnader i vissa bestämmelser främja nybildning av jaktvårdsområden och underlätta en anpassning av redan bildade områden till ändrade förhållanden har överlag mötts av förståelse hos remissinstanserna. Förslaget att jaktvårdsområde skall få bildas av såväl ett som flera sammanhängande ägområden avstyrks endast av *Jägarnas riksförbund*. *Lantmäteristyrelsen* uttalar att det väsentliga torde vara att ett jaktvårdsområde får lämplig omfattning och klar avgränsning, vilket givetvis kan ske jämväl i fall då endast viss del av fastighet ingår i området. Om ett jaktvårdsområde skall omfatta flera från varandra skilda områden, bör vart och ett av dessa avgränsas så att det för sig och med hänsyn tagen även till angränsande marker utgör lämpligt objekt för jaktens bedrivande. Samtliga inom ett jaktvårdsområde belägna fastigheter behöver inte alltid ingå i området. Fastigheter, som saknar jaktlig betydelse, torde sålunda böra lämnas utanför, framhåller styrelsen.

Svenska jägareförbundet delar utredningens uppfattning att, eftersom man i praxis i viss mån uppgivit kraven att jaktvårdsområde skall bestå av särskilda fastigheter och utgöra sammanhängande område, 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen bör omredigeras. Genom att länsstyrelsen skall pröva, att beslut om bildande av jaktvårdsområde är tjänligt för jaktvårdens främjande, är det sörjt för att tillbörlig uppmärksamhet ägnas bl. a. områdets storlek, arrondering och markbestånd. Begreppet »sammanhängande område» kan därför utmönstras ur bestämmelsen i nämnda lagrum. Förbundet föreslår att genom den nya avfattningen utsågs att ägare av särskilda fastigheter må i ändamål att befrämja jaktvården besluta, att till fastigheterna hörande ägor skola utgöra jaktvårdsområde. Även *kammarkollegiet*, som anser att praxis är ändamålsenlig och bör legaliseras, finner kravet på sammanhängande område böra ersättas med fordran på att ägorna gemensamt kan utgöra lämpligt område för jaktvård. *Sveriges skogsägareförbund* anser den föreslagna möjligheten att bilda jaktvårdsområde av flera sammanhängande områden böra öppnas endast för undantagsfall.

Förslaget att ändra majoritetstalet för bildande av jaktvårdsområde från 4/5 till 2/3 och minoritetskvoten för hindrande av tidsförlängning från 1/5 till 1/3 tillstyrks av *hovrätten över Skåne och Blekinge*, *kammarkollegiet*, *domänstyrelsen*, *lantmäteristyrelsen*, *skogsstyrelsen*, *länsstyrelserna i Uppsala, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Skaraborgs, Värmlands, Örebro och Västmanlands län* samt *Svenska jägareförbundet*. *Lantmäteristyrelsen* betonar dock vikten av att markägarna i gemen inom ett jaktvårdsområde intar en positiv hållning till dess verksamhet. Ehuru fastighetsägare, som saknar intresse för jakt och viltvård, genom stränga krav på anslutning vid bildande av jaktvårdsområde kan få ett avgörande inflytande, finner styrelsen det riktigt att kräva att en betryggande majoritet av samtliga berörda fastighetsägare tillkännager en klar inställning för bildande av jaktvårdsområdet. Jaktutredningens förslag om sänk-

ning av majoritetstalet äventyrar dock inte den nödvändiga förankringen hos fastighetsägarna. För förslaget talar enligt styrelsen även de svårigheter, som nu uppkommer vid bildande av jaktvårdsområde i trakter där dödsboägda fastigheter förekommer i större antal, speciellt i Kopparbergs län. Svårigheterna i *Kopparbergs län* berörs även av *länsstyrelsen* i länet, som uttalar att de nuvarande majoritetsbestämmelserna i själva verket förhindrar bildande av jaktvårdsområde inom vissa delar av länet. Då utredningens förslag är ägnat att underlätta tillkomsten av jaktvårdsområden i Dalarna, har länsstyrelsen i och för sig intet att erinra mot förslaget. Länsstyrelsen anser det emellertid tveksamt om förslaget går tillräckligt långt för att innebära några påtagliga fördelar såvitt gäller de delar av länet som är särskilt besvärade av invecklade fastighetsförhållanden. Framförallt den inom vissa områden stora förekomsten av oskiftade dödsbon liksom den långt drivna sämjedelningen kan enligt länsstyrelsens mening motivera en ytterligare uppmjukning av nu gällande majoritetsregler.

Med hänsyn till risken av alltför stora intresse motsättningar inom jaktvårdsområdena uttalar *länsstyrelserna* i *Östergötlands, Göteborgs och Bohus, Jämtlands* samt *Västernorrlands län* tveksamhet inför förslaget om ändring i majoritetsreglerna. De tre sista länsstyrelserna anser det tillräckligt med en ändring till 3/4 majoritet för bildande och 1/4 minoritet mot förlängning. Förslaget avstyrks av *länsstyrelserna* i *Stockholms, Södermanlands, Gotlands, Älvsborgs, Gävleborgs, Västerbottens* och *Norrbottnens län, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges skogsägareförbund, Föreningen Sveriges landsfiskaler* samt *Jägarnas riksförbund*. Till belysning av de skäl, som åberopats mot förslaget, må återges följande yttrande från *Västerbottens läns jaktvårdsförening*.

En tvångsanslutning till jaktvårdsområde innebär för markägaren ofta ett avsevärt ingrepp i den personliga friheten. Till en viss gräns är dylika ingrepp såväl berättigade som nödvändiga, ty det är ej så ovanligt att en markägare så till den grad sätter egennytta eller ogrundade fördomar i förgrunden, att allmännyttan alls inte blir beaktad. Man måste dock utgå från att, därest inom ett tillämnat jaktvårdsområde upp till 33 % av markägarna motsätter sig anslutning, andra och mera berättigade skäl än de nämnda kan åberopas. Under alla förhållanden kan med fog sägas att den idé, som ligger bakom bildandet av ett jaktvårdsområde, bör omfattas av en mycket stor majoritet av markägarna för att praktiskt tillämpad kunna fungera utan större motsättningar. Det är nödvändigt att detta system för jakt och jaktvård bärs upp av en väl dokumenterad tilltro till systemets riktighet. En lagstiftning i frågan, grundad på en annan uppfattning, kan lätt leda till att bildandet och bibehållandet av jaktvårdsområden impopulariseras i sådan grad att den goda tanke, som ligger bakom de aktuella åtgärderna, inte kan förverkligas i önskvärd omfattning. Man kan kanske till och med nå ett resultat helt motsatt det man strävar efter. Och det vore en ren chimär att tro att de, som en gång motsatt sig bildande av jaktvårdsområde, snabbt skulle ändra inställning. Ett långt gående tvång föder lätt ett varaktigt missnöje. Den hittills tillämpade gränsen för tvångsanslutning bör av dessa skäl inte överskridas.

Förslaget om ett förenklat förfarande vid ändring i jaktvårdsområdes omfattning eller grunder, om ändringen sker i samband med förlängningsbeslut, tillstyrks av bl. a. *kammarkollegiet, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, de flesta länsstyrelserna* samt *Svenska jägareförbundet. Länsstyrelsen i Kopparbergs län* betonar därvid att syftet med ett jaktvårdsområde lätt kan förfelas, om inte området förvaltas på sådant sätt och ges en sådan omfattning, som svarar mot rådande yttre förhållanden. Inga onödiga hinder bör få motverka en sådan anpassning. Samtidigt är det angeläget att jaktvårdsarbetet bedrivs med kontinuitet och stabilitet. Länsstyrelsen anser att utredningens förslag är en rimlig avvägning mellan dessa intressen.

Länsstyrelsen i Uppsala län anser att såsom förutsättning för det förenklade förfarandet bör gälla att samtliga fastighetsägare skriftligen kallats till det sammanträde, som skall besluta om jaktvårdsområdets fortbestånd och de ändrade grunderna, samt att kallelsen innehåller uppgift om de ärenden som skall förekomma vid sammanträdet. *Länsstyrelsen i Gotlands län* tillstyrker reformen under förutsättning att majoritetsreglerna blir oförändrade och att den minoritet, som kan hindra ändring av jaktvårdsområdets omfattning eller grunder, sålunda blir densamma som f. n. kan hindra förlängning av beståndstiden.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ansluter sig till de synpunkter, som motiverat utredningens förslag, men ställer sig kritisk till den tänkta räckvidden av bestämmelserna. I den mån dessa endast skulle äga tillämpning på anslutandet av mindre områden till jaktvårdsområde eller på smärre jämkningar i jaktvårdsområdets omfattning eller i grunderna för jaktvården, vore ej något att invända mot förslaget. Detta innehåller emellertid inte någon sådan begränsning. Vidare bygger förslaget på antagandet att, sedan ett jaktvårdsområde tillkommit i laga ordning, endast de, som aktivt motsätter sig dess fortbestånd, behöver tas i beräkning som motståndare. Ett sådant antagande kan enligt hovrätten inte göras beträffande ändringar av större betydelse.

Jägarnas riksförbund befarar, att lättnaderna skall ge möjlighet att tillskapa olämpligt stora jaktvårdsområden, och avstyrker förslaget.

En särskild situation har uppmärksamats av *Sveriges skogsägareförbund*, som anför.

Vid ett jaktvårdsområdes bildande kan i många fall en större jordägares fastigheter ha varit så splittrade, att de inte kunnat bilda ett särskilt jaktvårdsområde, trots att den sammanlagda arealen varit tillräcklig härför. Efter verkställd omarrondering kan emellertid fastigheterna ifråga ha sammanförts till en eller ett par enheter av sådan storlek och form, att de fyller villkoren för bildande av eget jaktvårdsområde. I dylika fall bör ägaren medges ovillkorlig rätt till utbrytning av ifrågavarande marker ur jaktvårdsområdet, antingen omedelbart efter det omarronderingen ägt rum eller senast i samband med att frågan om förlängning av giltighetstiden för jaktvårdsområdet blir aktuell. Frågan bör därför inte avgöras enligt nuvarande bestämmelser om förlängning av giltighetstiden utan den måste omprövas såsom vid nybildning av jaktvårdsområde.

Förslaget om bemyndigande för jaktvårdsområdesförenings styrelse att genom avtal till området ansluta intilliggande mark tillstyrks i ett flertal yttranden. Mot förslaget vänder sig emellertid bl. a. *länsstyrelsen i Älvsborgs län* som anför.

Den föreslagna bestämmelsen står i strid mot nuvarande stadganden i 10 § 1 mom. och 11 § 3 mom. första stycket jaktlagen och deras motiv. Dessa bestämmelser måste anses ha tillkommit såsom ett skydd för enskild rätt i syfte att i görligaste mån förhindra, att jakträttsinnehavare mot sin vilja berövas rätten att med andras uteslutande tillgodogöra sig å hans markområde befintligt villebråd. Fastställelsen av ett jaktvårdsområde medför vittgående rättsverkningar för markägarna — även framtida sådana — under avsevärd tid. Det är enligt länsstyrelsens uppfattning uppenbart, att tillkomsten och fastställelsen av beslut om bildande eller ändring av jaktvårdsområde måste ske under strikt beaktande av jaktlagens nämnda grundläggande bestämmelser. Ett bemyndigande för jaktvårdsområdes styrelse att såsom ombud för fastighetsägarna bevilja anslutning av nya fastigheter till jaktvårdsområdet innebär ett klart kringgående av föreskrifterna i 10 § jaktlagen, enligt vilken enighet eller kvalificerad majoritet skall föreligga bland fastighetsägarna beträffande jaktvårdsområdets omfattning. Genom ett sådant bemyndigande kan berörda fastighetsägare sättas helt ur spel, och styrelsen har möjlighet att utan fastighetsägarnas hörande och kanske t. o. m. stiek i stäv mot deras önsknings fatta beslut med bindande verkan för fastighetsägarna under lång tid. En enskild markägares möjlighet att gardera sig mot överraskningar av detta slag är mycket begränsad. Även om jaktvårdsföreningens stadgar vid tiden för områdets tillkomst inte innehåller ifrågavarande bemyndigande för styrelsen, kan denna, enligt vad utredningen i övrigt föreslagit, när som helst erhålla bemyndigande genom stadgeändring som kan beslutas av jaktstämman till och med om endast en minoritet av medlemmarna skulle vara representerad. En fullmakt, vilken är bindande inte bara för de jakträttsinnehavare, som lämnat bemyndigande genom att godkänna stadgarna, utan jämväl för framtida fastighetsägare och vilken tillika är oåterkallelig, har hittills varit främmande för vår rätt.

Tanken på en oåterkallelig fullmakt i stadgarna betecknas även av *hovrätten över Skåne och Blekinge* såsom principiellt oriktig. Ej heller *länsstyrelsen i Gävleborgs län* finner det framlagda förslaget lämpligt. Möjligheten att under ett jaktvårdsområdes beståndstid genom förenklat förfarande till området ansluta ytterligare mark bör inte vara beroende av om stadgarna innehåller något bemyndigande. Möjlighet till sådan anslutning bör stå öppen direkt på grund av stadgande i lag, och befogenhet att träffa överenskommelse bör enligt länsstyrelsen endast tillkomma delägarna på jaktstämman.

Departementschefen

Sedan mer än ett halvt sekel har i vårt land lagen erbjudit särskild möjlighet för ägare av olika fastigheter att genom samverkan åstadkomma bindande regler för jaktutövning och viltvård på fastigheterna. Föreskrifter rörande sådan samverkan upptogs i 1912 års jaktlag och utvecklades vidare genom bestämmelserna om jaktvårdsområde i 1938 års lag. Det är framför-

allt genom de senare bestämmelserna som jaktvårdsområdena fått den betydelse de idag har för jakt- och viltvården i landet. Den realsammanslutning, som ett jaktvårdsområde ntgör, medför stärkta möjligheter att överblicka viltbeståndets storlek och sammansättning, ökad kontroll över avjagningen samt vidgade förutsättningar för aktiv viltvård. Denna form för utövning av jakt och jaktvård har också alltmer vunnit jordägarnas och jägarnas förtroende. Drygt en femtedel av landets hela areal av skog, åker och äng ingår f. n. i jaktvårdsområden. Den hushållning med landets vilttillgångar, som sker inom dessa områden, är av stor betydelse från såväl allmän som enskild synpunkt.

Den på sina håll allt intensivare fastighetsbildningen har med tiden visat sig innebära vissa olägenheter för jaktvårdsområdena. Ägare av fastigheter, som nybildas inom jaktvårdsområde, har nämligen samma ömsesidiga plikter och rättigheter som de ursprungliga ägarna. I fall, då sådan fastighet bildats huvudsakligen för bostadsbebyggelse eller för annat med jaktvård oförenligt ändamål, har det väckt anstöt att ägaren kunnat göra anspråk på likställighet med övriga delägare i fråga om rätt till jakt på annans fastighet inom området. Ibland har nybildningen av fastigheter medfört att hundratals, för jaktvårdsområdets verksamhet ointresserade delägare tillkommit. Enär för avgörande av vissa frågor krävs kvalificerad majoritet bland delägarna, händer i dylika fall att till följd av de ointresserades utvaror sådan fråga faller, ehuru alla aktivt jaktvårdsintresserade är närvarande och röstar för positivt beslut. Likartade olägenheter möter stundom redan vid jaktvårdsområdes bildande. I syfte att avhjälpa nu antydda svårigheter har jaktutredningen föreslagit att på fastigheter, som till följd av användningssättet kan antas sakna värde i jaktavseende, skall — oavsett om jaktvårdsområde har bildats — få bedrivas endast jakt efter skadevilt av vissa angivna arter, s. k. skydds jakt. För att vinna en enkel regel har utredningen föreslagit att inskränkningen skall gälla alla fastigheter som taxerats som annan fastighet än jordbruksfastighet. Dylika fastigheter skall enligt förslaget ej heller anses ingå i jaktvårdsområde.

Såsom remissbehandlingen visat är utredningens förslag i denna del intè invändningsfritt. Den föreslagna inskränkningen i jaktutövningsrätten kan knappast anses tillräckligt underbyggd, och ej heller ges godtagbara hållpunkter för bedömande av reformens verkningar i olika hänseenden. I likhet med flera remissinstanser finner jag ifrågavarande olägenheter för jaktvårdsområdena kunna i huvudsak bemästras med betydligt mindre långtgående åtgärder. I överensstämmelse med de uppgifter i övrigt, som anförtrotts länsstyrelserna med avseende å jaktvårdsområdena, bör enligt min mening länsstyrelserna få befogenhet att ur befintligt jaktvårdsområde utesluta fastighet som väsentligen saknar betydelse för jaktvården på området. Härvid avses främst nybildade fastigheter vilka huvudsakligen utgör vad som på olika håll i jaktlagen benämns gård eller trädgård. Men även äldre sådana fastigheter åsyftas, liksom fastigheter som nyttjas till upplagsplats e. d. Ansökan om uteslutning bör få göras såväl av ägaren till fastigheten i fråga

som av annan delägare i jaktvårdsområdet. Samtliga delägare bör få tillfälle att yttra sig i ärendet. Det får ankomma på länsstyrelsen att med hänsyn till omständigheterna bedöma om delägarna skall underrättas personligen eller på annat sätt. Har delägarna, såsom är regel, sammanslutit sig till en förening, kan yttrande lämpligen avges genom föreningens styrelse. Vid prövningen av ärendet har länsstyrelsen givetvis att, liksom vid bildande av jaktvårdsområde, handla efter vad som finns tjänligt för jaktvårdens främjande.

De nya regler, som jag sålunda föreslår, torde få upptas i 11 § 2 mom. jaktlagen, sedan — på sätt jag i det följande kommer att förorda — det nuvarande innehållet i detta moment flyttats till annat lagrum. Samtidigt bör 7 § tredje stycket undergå en följdändring.

Det i 10 § 1 mom. jaktlagen stadgade kravet att jaktvårdsområde skall bestå av fastigheter, vilkas ägor bildar ett sammanhängande område, har inte kunnat helt efterlevas i praktiken. I enskilda fall har man för att kunna få jaktvårdsområde till stånd nödgats låta i området ingå delar av fastighet. Behov har också uppstått att kunna skapa ett jaktvårdsområde av två eller flera från varandra friliggande större revir. Liksom utredningen och remissorganen anser jag att lagtexten bör anpassas till de yppade behoven. Detta kan enligt min mening lämpligen ske därigenom, att åt 10 § 1 mom. ges det innehållet, att ägare av särskilda fastigheter må, i ändamål att befrämja jaktvården på fastigheterna, besluta att dessa helt eller delvis skall tillsammans utgöra jaktvårdsområde. Vid sin fastställelseprövning av sådant beslut skall länsstyrelsen alltjämt tillse att beslutet är tjänligt för jaktvårdens främjande. Detta torde innebära att man i flertalet fall även i fortsättningen upprätthåller kravet på att jaktvårdsområde, så långt det är möjligt och lämpligt, utgör ett sammanhängande område. Tillåts någon gång ett jaktvårdsområde bestå av skilda delar, torde i regel böra tillses att varje del utgör tillräckligt underlag för rationell jaktvård.

Den majoritet om fyra femtedelar, som enligt 10 § 3 och 4 mom. jaktlagen krävs för att bilda jaktvårdsområde, kan ha varit motiverad så länge områdesinstitutet var jämförelsevis oprövat. Liksom flertalet remissinstanser biträder jag utredningens uppfattning att tiden nu är mogen att mildra majoritetskravet. Såsom från några håll anförts skulle dock en ändring enligt utredningens förslag till två tredjedels majoritet innebära ett alltför långt avsteg från grundtanken att en klart övervägande majoritet bör vara positivt inställd. Enligt min mening bör majoritetstalet i stället sättas till tre fjärdedelar, såsom också föreslogs av utskottet vid lagens tillkomst. I konsekvens härmed bör den i 10 § 5 mom. stadgade minoritet, mot vars nejroster jaktvårdsområdes beståndstid ej må förlängas, höjas från en femtedel till en fjärdedel. Samtidigt med nu föreslagna ändringar bör i 10 § 3 mom. andra punkten göras en mindre jämkning i förtydligande syfte.

Då jaktvårdsområde bildas, bestäms inte bara områdets omfattning på marken och tiden för dess bestånd utan även de huvudsak-

li g a r u n d e r n a i fråga om jaktutövningen och viltvården inom området samt fastighetsägares skyldighet att på sin mark tåla, anlägga eller underhålla inrättning för jaktvårdens tillgodoseende. I vad sålunda bestämts får enligt 11 § 3 mom. jaktlagen inte göras ändring i annan ordning än som gäller för bildande av jaktvårdsområde. Enda lättningen häri utgör den nyss berörda möjligheten att enligt 10 § 5 mom. förlänga tiden för områdets bestånd. Beslut härom må fastighetsägarna på sammanträde fatta med enkel majoritet under förutsättning att inte nejroster avges av vare sig mera än en femtedel av antalet fastighetsägare eller fastighetsägare som äger mer än en femtedel av marken. Dessa kvoter har nyss av mig föreslagits höjda till en fjärdedel.

För att trygga fasthet och reda inom jaktvårdsarbetet är det, som även utredningen betonat, angeläget att behålla den nuvarande ordningen beträffande ändringar som fastighetsägarna önskar genomföra under den löpande beståndstiden. Det kan emellertid antas att man mot slutet av beståndstiden, vilken skall utgöra minst tio år, uppnått sådan stabilitet i verksamheten och vunnit sådana erfarenheter, att ändringar i områdets status bör kunna ske med mindre omgång. Jag biträder därför utredningens förslag att dylik ändring, om den vidtas på sammanträde för förlängning av beståndstiden, skall få beslutas i den förenklade ordning som är medgiven för förlängningsbeslutet. Innebär i dylikt fall beslutet att mark skall uteslutas ur eller anslutas till jaktvårdsområdet, bör dock krävas samtycke av ägaren till den marken. Dessa nya bestämmelser torde jämte den nuvarande bestämmelsen i 11 § 3 mom. lämpligen böra sammanföras till ett nytt 6 mom. i 10 § jaktlagen. I anslutning härtill bör 7 § tredje stycket och 12 § 1 mom. undergå redaktionella jämkningar.

Med hänsyn till den vidgade betydelse, som beslutsförfarandet enligt 10 § 5 mom. får genom vad jag nu förordat, synes bestämmelserna i detta moment böra preciseras och kompletteras i vissa avseenden. För att förebygga missbruk bör till en början stadgas att förfarandet står till buds endast under det sista året av jaktvårdsområdets beståndstid. Vidare bör i lagtexten inskrivas att för giltigheten av beslut erfordras — förutom att inte nejroster avgetts av mer än en fjärdedel av hela antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äger mer än en fjärdedel av marken — att beslutet biträtts av flertalet bland de röstande. Slutligen bör, såsom en länsstyrelse framhållit, utfärdas föreskrifter om kallelse till sammanträde av ifrågavarande slag. Detta synes kunna få ankomma på Kungl. Maj:t.

Beslut om bildande av jaktvårdsområde skall enligt 10 § 1 mom. första stycket jaktlagen för att bli giltigt fastställas av länsstyrelsen. Härvid skall länsstyrelsen enligt 11 § 1 mom. första stycket tillse att beslutet tillkommit i laga ordning samt överensstämmer med lag och författning ävensom att det är tjänligt för jaktvårdens främjande och inte kränker enskild rätt. Vad nu sagts gäller enligt 11 § 3 mom. också beträffande beslut om ändring av jaktvårdsområdes status. Även för giltigheten av beslut om förlängning av beståndstiden fordras, enligt 10 § 5 mom. jaktlagen, fastställelse av läns-

styrelsen. Vid prövning av sådant beslut skall dock enligt 11 § 1 mom. första stycket endast tillses att beslutet tillkommit i laga ordning. Denna åtskillnad synes böra upphävas i och med att förlägningsbesluten skall kunna förknippas med beslut om statusändring. Genom att underkasta även förlägningsbesluten den mera omfattande granskningen tillgodoser man också i viss mån önskemålet att delägare, vars markinnehav tidigare varit splittrat men sammanförts genom fastighetsreglering under jaktvårdsområdets beståndstid, skall kunna få sin mark utbruten till sådant eget jaktvårdsområde som avses i 10 § 3 mom., ifall detta finns tjänligare för jaktvården. — Vad jag nu anfört föranleder ändring i 11 § 1 mom. första stycket jaktlagen. Till detta lagrum bör samtidigt av redaktionella skäl flyttas vad i 10 § 1 mom. första stycket och 5 mom. är stadgat om krav på länsstyrelsens fastställelse.

Utöver den nu behandlade möjligheten till utvidgning av jaktvårdsområde har utredningen föreslagit en regel för utvidgning via generell fullmakt i stadgarna för jaktvårdsområdesförening. Med hänsyn till de principiella erinringar, som i flera remissyttranden riktats mot att tillämpa en sådan metod, kan jag inte biträda förslaget i denna del.

I 11 § 2 mom. jaktlagen ges bestämmelser om k u n g ö r a n d e av beslut, som länsstyrelse meddelar enligt 11 §, samt om besvär över sådant beslut. Bl. a. föreskrivs att dylikt beslut skall införas i länskungörelserna och i tidning inom orten samt kungöras i kyrka. Enligt min mening bör det i fortsättningen räcka med att införa meddelande i ortstidning. Jämte det lagrummet ändras i överensstämmelse härmed bör bestämmelserna av redaktionella skäl flyttas till 3 mom., sedan — på sätt jag tidigare förordat — det nuvarande innehållet däri överförs till 10 §.

Förföljningsrätten

Gällande rätt

Den ensamrätt till jakt på eget område, som följer äganderätten, är inskränkt genom bl. a. den s. k. förföljningsrätten, som regleras i 16 § 1 mom. jaktlagen. Enligt detta lagrum är den, som under lovlig jakt sårar villebråd så att det faller på annans jaktområde, berättigad att tillvarata och behålla villebrådet under förutsättning att det fallit inom 100 meter från gränsen av den jagandes eget jaktområde. Om det fallna djuret är älg, hjort eller rådjur, gäller vidare dels att den jagande inte får föra bort djuret annat än i närvaro av två ojäviga vittnen, dels att han är pliktig att senast på andra dagen, sedan djuret fälldes, om förhållandet underrätta jakt-rättsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk. Försummar den jagande att iakttaga något av detta, anses det som om han gjort sig skyldig till olovlig jakt.

I 16 § 2 mom. behandlas det fall att älg, hjort eller rådjur, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde utan att den jagande får tillägna sig villebrådet. Djuret har då antingen gått bortom 100-metersgränsen eller stannat inom denna utan att falla. I detta fall måste den jagande skyndsamt underrätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk. Uraktlåtenhet härutinnan bestraffas jämlikt 33 § första stycket med dagsböter, såvida inte å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.

Med nu nämnda föreskrifter om underrättelseplikt korresponderar de för jagande i allmänhet gällande reglerna i 1 § jaktstadgan. Första stycket i sagda paragraf föreskriver att jakt ej må bedrivas så, att villebrådet tillfogas onödigt lidande. I andra stycket åläggs den, som sårat villebråd, skyldighet att vidta erforderliga åtgärder för att uppspara och döda djuret. Bryter någon häremot, straffas han enligt 29 § 1 mom. med dagsböter, där inte å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen.

Utredningens förslag

Jaktutredningen föreslår i sitt betänkande att den enligt 16 § 1 mom. jaktlagen medgivna rätten att tillägna sig villebråd på annans jaktområde skall helt upphävas. Beträffande motiveringen hänvisas i huvudsak till ett yttrande som utredningen den 30 november 1954 avgett över ett förslag från Svenska jägareförbundet om upphävande av förföljningsrätten. I yttrandet återgavs bl. a. följande synpunkter som kommit till uttryck från jaktvårdshåll.

Ehuru syftemålet med berörda lagrum måste anses behjärtansvärt, är det alltmer uppenbart att de praktiska verkningarna av bestämmelsen blivit olyckliga för jakt och jaktvård. Det förhållandet, att respekten för andras jakträtt under senare år påtagligt förbättrats, hindrar inte att vissa jägare med förkärlek opererar längs jaktgränserna och därvid ofta själva överskrider rågången om detta synes dem lägligt. Ertappas de undantagsvis, hänvisar de alltid till ifrågavarande paragraf och säger sig söka efter fallet villebråd. Att det under älgjaktsdagarna råder särskilt stor aktivitet kring jaktgränserna är allmänt känt, så ock att lagens bestämmelser om ojäviga vittnen grovt missbrukas. Uppenbara risker är för närvarande förenade med älgjakten därigenom att olika jaktlag på många håll intar pass i de uppkvistade rågångarna, längs vilka skotten sedan lossas. Konkurrerande jaktlag söker ofta att till varje pris få in skott i förbipasserande älgar, innan dessa definitivt överskridit gränsen. Det är vanligt att ägare av små ägoskiften, där någon fast villebrådsstam inte finns, på ett otillbörligt sätt utnyttjat 100-metersregeln för att åtkomma vilt från angränsande marker.

Utredningen tillade i yttrandet för egen del bl. a. följande.

Skäl kan åberopas såväl för som mot stadgandet i 16 § 1 mom. Till en början må framhållas, att upphävandet av 100-metersregeln otvivelaktigt skulle medföra, att ägarna av fastigheter med smala skiften i stor utsträckning inte skulle kunna dra nytta av jakträtten på sin mark. Med rätt till jaktutövning följer emellertid skyldighet att utöva jaktvård. Det är uppenbart att någon egentlig jaktvård inte kan bedrivas på de små områden varom

här är fråga, medan å andra sidan ägarna av dessa kan utnyttja det förhållandet, att tillgången på vilt blivit god på angränsande marker tack vare åtgärder av dessas ägare. Det är helt i linje med moderna jaktpolitiska tankegångar att förhindra en dylik jaktutövning. Det bör dock framhållas, att ägarna till här avsedda små områden ingalunda behöve gå miste om möjligheten att utöva sin jakträtt genom att förföljningsrätten avskaffas. Möjlighet föreligger nämligen för dem att ansluta sig till jaktvårdsområden, varigenom jaktutövningen blir tryggad under iakttagande av jaktvårdens behöriga intressen. — Otivelaktigt innebär ett borttagande av rätten att förfölja och tillvarata villebråd att risken ökas för att skadskjutet djur, som passerar rågången, lämnas åt sitt öde. Härigenom kan villebråd komma att tillfogas större lidande än nödvändigt och även komma att förfaras i större utsträckning än för närvarande.

I sitt nu aktuella betänkande förklarar jaktutredningen att efter avgivandet av 1954 års yttrande intet inträffat som föranleder utredningen till ett annat betraktelsesätt. Med avseende å *d j u r s k y d d s s y n p u n k t e r n a* förklarar sig utredningen erkänna en ur allmänna rättsgrundsatser härledd rättighet att i vissa fall döda sårat villebråd på annans jaktområde. Beträffande förpliktelsen enligt 1 § andra stycket jaktstadgan att vidta erforderliga åtgärder för att uppspara och döda sårat djur utgår emellertid utredningen från föreställningen att denna gäller allenast på mark där den jagande har jakträtt. Mot bakgrund härav tillmäter utredningen ökad betydelse åt *u n d e r r ä t t e l s e s k y l d i g h e t e n* enligt 16 § 2 mom. jaktlagen. Beträffande denna föreslår utredningen att en jagande, som inte lyckas anträffa någon av dem till vilka underrättelse regelmässigt skall lämnas, skall vara skyldig att i stället underrätta polisman i orten eller närmaste befattningshavare vid domänverket. En sådan lösning skulle enligt utredningen ligga väl i linje med den skyldighet som enligt särskilda bestämmelser¹ åvilar dessa tjänstemän att i vissa fall för kronans räkning omhänderta djur som under fridlysningstid anträffas sårat eller skadat.

Utgående från sin uppfattning om innebörden av gällande rätt efter avskaffande av förföljningsrätten, uppställer utredningen följande *n o r m e r* för *e n j a g a n d e s h a n d l a n d e* i skilda praktiska lägen.

Är djuret så svårt sårat, att det utan svårighet kan upphinnas, lär den jagande vara pliktig att avliva det och detta oavsett att djuret tillhör art som faller under underrättelseplikten. Endast i det fall att förhållandena på platsen är sådana, att någon nämnvärd förlängning av djurets lidande inte väljas av att den jagande om saken tillsäger jakträttsinnehavaren eller någon av de övriga personer till vilka underrättelse må lämnas, bör han välja det sistnämnda. Avlivar han djuret, bör han i eget intresse laga att småvilt blir överlämnat till någon av de nyss nämnda eller, om det gäller högvilt, underrätta dem om det inträffade. — Om det skadskjutna djuret inte är så svårt sårat som nyss antogs, träder den i fråga om älg, hjort och rådjur stadgade underrättelseplikten i tillämpning. När ett till synes endast lätt sårat mindre villebråd försvinner in på annans mark, har den jagande inte rätt att fortsätta sökandet på andra sidan rågången. En motsatt tolkning skulle medföra en allvarlig uppluckring av det jakträttsliga systemet. Om så är praktiskt möjligt, bör han däremot hos jakträtts- eller markinnehavaren utverka med-

¹ SFS 1938: 281, ändr. 1947: 837.

givande att få söka efter villebrådet. Påträffar han därvid detsamma och följer det, skall han genast lämna det ifrån sig. Bryr han sig inte om att utverka medgivande och alltså lämnar villebrådet åt sitt öde, drabbas han inte av någon rättslig påföljd lika litet som den jakträtts- eller markinnehavare, som vägrar lämna begärt medgivande.

Utredningen finner det inte erforderligt eller möjligt att i vidare mån än som skett förankra dessa normer i lagstiftningen. Emellertid anser utredningen att en jagande, som lämnat föreskriven underrättelse och därvid fått tillåtelse att på det främmande jaktområdet söka spåra och avliva det sårade villebrådet, också bör vara skyldig härtill. För den, som utan giltigt skäl undandrar sig denna skyldighet, föreslår utredningen därför en särskild straffbestämmelse.

Beträffande underrättelseplikten föreslår utredningen slutligen att björn skall likställas med älg, hjort och rådjur. Härför talar enligt utredningen inte blott djurskyddsskäl utan även den fara för människor som en sårad björn kan utgöra.

Yttrandena

Förslaget att slopa förföljningsrätten tillstyrks eller lämnas utan erinran av nära nog samtliga remissinstanser, däribland *domänstyrelsen*, *vetenskapsakademiens naturskyddskommitté*, *Svenska naturskyddsföreningen*, *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* och *Svenska jägareförbundet*. *Länsstyrelserna i Uppsala, Hallands och Örebro län* uttalar dock viss tveksamhet. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *Jägarnas riksförbund* avstyrker förslaget, vilket enligt länsstyrelsen skjuter djurskyddssynpunkterna alltför mycket i bakgrunden.

Även i andra remissyttranden uttalas att utredningen eftersatt djurskyddssynpunkten till förmån för speciella jägarintressen. *Veterinärstyrelsen* m. fl. beklagar vad utredningen anfört beträffande sin uppfattning om räckvidden av 1 § andra stycket jaktstadgan. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* anför följande.

Hovrätten kan inte ansluta sig till utredningens ställningstagande i fråga om den i 1 § jaktstadgan angivna skyldigheten att uppsåra och döda sårat villebråd. Bestämmelsen i jaktstadgan kan visserligen inte inskränka lagstadgad ensamrätt till jakt som tillkommer jordägare, men det är önskvärt att den i jaktstadgan angivna skyldigheten att förfölja ett sårat villebråd även på annat jaktområde såsom ett nödvändigt komplement närmare regleras i jaktlagen. Att en sådan skyldighet kan ha praktiska begränsningar ligger i sakens natur. Det är också uppenbart att intresset att förhindra att bestämmelsen utnyttjas på ett otillbörligt sätt för att bedriva jakt på annans område kan föranleda modifikationer i stadgandet. Det är likväl enligt hovrättens mening angeläget att det kommer till uttryck i lag.

Även *lantmäteristyrelsen* och *länsstyrelsen i Örebro län* ifrågasätter om inte en dylik lagregel behövs. *Kammarkollegiet* yttrar följande.

Intet får underlåtas som kan göras för att förhindra att reformen medför ökat lidande för skadskjutet högvilt. Vid prövning av berörda djur-

skyddsspörsmål synes det kollegiet önskvärt med en klarare utgångspunkt än utredningens. I stället för utredningens överslätande betraktelsesätt bör man enligt kollegiets mening vid bestämmandet av den jagandes skyldigheter utgå från att skadskjutande av högvilt undantagslöst beror av oskicklighet hos den jagande — oskicklighet vid val av vapen eller ammunition eller vid avlossande av skott. Det av utredningen föreslagna åliggandet för den, som skadskjutit hjortdjur eller björn, bör därför skärpas. Kollegiet anser en i princip ovillkorlig skyldighet böra föreligga för den jagande att efter bestämmande av jakträttsinnehavaren eller den myndighetsperson, hos vilken skadskjutandet anmälts, antingen ensam spåra djuret eller åtfölja markägaren eller tjänstemannen, därest denne föredrager att själv gå ut.

Att tjänsteman, som mottagit anmälan om att sårat villebråd flytt till annans jaktområde, bör kunna ålägga den, som orsakat skadskjutningen, att spåra och avliva djuret, föreslås även av *Föreningen Sveriges landsfiskaler* och *Västerbottens läns jaktvårdsförening*.

Omfattningen av den särskilda underrättelseplikten anses av flera remissinstanser otillräcklig såvitt avser de angivna djurarterna. Sålunda yrkar *veterinärstyrelsen* att med älg, hjort, rådjur och björn likställs lo, grävling och räv. Att lodjuret medtas, förordas även av *länsstyrelserna i Stockholms och Kopparbergs län*, *Västerbottens läns jaktvårdsförening*, *Svenska jägareförbundet* och *Föreningen Sveriges landsfiskaler*. Enligt *Föreningarna Djurens vänners riksorganisation* bör underrättelseplikten omfatta alla slag av villebråd.

Förslaget om skyldighet att, då det inte låter sig göra att underrätta jakt- rätts- eller markinnehavaren eller deras folk, i stället underrätta polisman i orten eller befattningshavare vid domänverket tillstyrks av nära nog samtliga remissinstanser, bl.a. *domänstyrelsen* och *länsstyrelserna*. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* ifrågasätter dock om man inte bör få underrätta nämnda befattningshavare direkt och ej blott i andra hand. *Föreningarna Djurens vänners riksorganisation* anser att ifrågavarande tjänstemän skall underrättas även då den jagande av någon anledning ser sig ur stånd att spåra och döda djuret eller jakträtts- eller markinnehavaren icke ger den jagande tillstånd därtill.

Att de av utredningen angivna normerna för jägarnas handlande tillämpas är enligt *länsstyrelserna i Malmöhus och Västernorrlands län* samt *Svenska jägareförbundet* en förutsättning för att förföljningsrätten skall kunna slopas. *Veterinärstyrelsen* finner däremot normerna inte godtagbara som skydd för småviltarterna. Liknande uppfattning har *Riks- förbundet Landsbygdens folk*, som föreslår att förföljningsrätten bibehålls beträffande de inte särskilt uppräknade arterna.

Förslaget om en särskild straffbestämelse för jagande, som undandrar sig att enligt givet tillstånd spåra och döda ett sårat villebråd, tillstyrks i de flesta remissvaren. *Veterinärstyrelsen* anser att bestämmelserna bör kompletteras med föreskrift om skyldighet för underrättad jakträttshavare att ge besked huruvida den jagande tillåts spåra och döda villtet.

Några remissinstanser — bland dem flera som tillstyrkt att förföljningsrätten slopas — har emellertid avstyrkt förslaget om den särskilda straffbestämmelsen eller ifrågasatt lämpligheten av denna. Sålunda finner *hovrätten för Nedre Norrland* bärande skäl saknas för bestämmelsen, och *länsstyrelserna i Kristianstads, Västmanlands, Västernorrlands och Jämtlands län* anför likaledes betänkligheter. Särskilt framhålls svårigheten att av bestämmelsen eller dess bakgrund utläsa, när giltigt skäl för överksamhet från den jagandes sida skall anses föreligga. Även *Svenska jägareförbundet* invänder att det torde möta svårigheter att i praktiken tillämpa straffbestämmelsen.

Departementschefen

Den s. k. förföljningsrätten, vilken regleras i 16 § 1 mom. jaktlagen, innebär att den som på eget jaktområde sårat villebråd så, att det faller på annans jaktområde inom 100 meter från gränsen av det förra området, får tillvarata och behålla villebrådet. Är det fråga om älg, hjort eller rådjur, gäller dock att den jagande inte får bortföra djuret utan ojäviga vittnen och att han inom viss tid måste underrätta jakträtts- eller markinnehavaren eller någon av deras folk.

Förföljningsrätten har under årens lopp befunnits medföra olägenheter i olika hänseenden. Den har visat sig uppamma s. k. rågångsskytte, en jaktform som innebär stora risker för såväl vådaskott mot människor som skadskjutning av villebråd. Svårigheter att uppfylla de föreskrivna formaliteterna har vidare givit upphov till onödiga stridigheter rågrannar emellan. I skydd av förföljningsrätten torde även ha idkats en hel del i realiteten olovlig jakt. Förföljningsrätten är också ägnad att uppmuntra till jakt på fastighet som till följd av ringa areal är olämplig som jaktområde. På grund av de yppade olägenheterna har jaktutredningen föreslagit att förföljningsrätten avskaffas. Med få undantag har remissorganen tillstyrkt förslaget. Även jag anser mig böra biträda detta; jag förordar således att 16 § 1 mom. jaktlagen upphävs. Detta påkallar en redaktionell jämkning i 31 § 1 mom. samma lag.

Det har ifrågasatts huruvida rättsordningen efter slopande av förföljningsrätten ger tillräckligt skydd mot att skadskjutet vilt åsamkas lidande. Härvidlag må först erinras om att förföljningsrätten är en *rätt att tillägna sig* villebråd i vissa fall. Oberoende av denna rätt torde av allmänna rättsgrundsatser följa att envar, som råkat skada vilt djur, har *rätt att uppspara och döda* djuret, om så erfordras för att bespara detta oskäligen lidande. Den, som sårat djur vid jakt, har enligt 1 § andra stycket jaktstadgan t. o. m. *skyldighet* att vidta erforderliga åtgärder för djurets uppsparande och dödande. Jaktutredningen hävdar att denna i jaktstadgan föreskrivna skyldighet inte skulle sträcka sig utöver vederbörandes eget jaktområde. Enligt min mening finns dock inte anledning anta annat än att skyldigheten gäl-

ler oberoende av jakträtten till marken. En annan sak är att det dödade villebrådet givetvis tillfaller jakträttsinnehavaren. Till stöd för min mening må även få åberopas ett uttalande i prop. 1950: 216 angående ändrad lydelse av 2 § jaktlagen. Som motiv för sitt ställningstagande i viss del av den lagstiftningsfrågan yttrade föredragande statsrådet att av föreskrifterna i 1 § jaktstadgan framgår att den, som skadskjutit ett djur, har både rätt och plikt att följa och döda djuret även längre bort från jaktområdets gräns än 100 meter. Detta uttalande föranledde ingen erinran från riksdagens sida. Efter som bestämmelsen i jaktstadgan är straffsanktionerad, är det överflödigt att, på sätt jaktutredningen förordat, i jaktlagen införa en bestämmelse om straff för jagande som undandrar sig att begagna medgivande att spåra och döda av honom sårat djur på annans jaktområde.

I 16 § jaktlagen behandlas också det fall att älg, hjort eller rådjur, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt utanför den jagandes jaktområde men inte fallit inom 100 meter från gränsen. Den jagande har då inte förföljningsrätt, men enligt 2 mom. är han likväl pliktig att skyndsamt underrätta jakträtts- eller markinnehavaren eller någon av deras folk om det inträffade. Med hänsyn till räckvidden av 1 § jaktstadgan torde man inte behöva av djurskyddsskäl bibehålla och än mindre, såsom utredningen föreslagit, utbygga detta stadgande. Däremot finns andra skäl för att bibehålla bestämmelsen. För jakträttsinnehavaren är det nämligen ett påtagligt intresse att bli varskodd om att värdefullt högvilt fallit eller efter skadskjutning avlivats på hans jaktområde eller där löper omkring skadskjutet. Han får på så sätt tillfälle att nyttiggöra villebrådet, vilket kanske eljest skulle gå till spillo. Hans folk samt markinnehavaren och dennes folk kan antas vara beredda att i detta hänseende tillvarata jakträttsinnehavarens intresse. Jag anser därför att underrättelseplikten enligt 16 § 2 mom. bör bibehållas och att bestämmelsen bör undergå endast redaktionella jämkningar. För att fylla sitt ändamål bör underrättelsen givetvis komma skyndsamt och även innefatta så noggrann upplysning som möjligt om var villebrådet är att finna.

Uraktlåtenhet att fullgöra underrättelseplikt enligt 16 § 2 mom. jaktlagen bestraffas jämlikt 33 § med dagsböter där ej å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen. Med hänvisningen till strafflagen åsyftas enligt lagmotiven straffbestämmelsen för djurplågeri. Det vill därför synas som om hänvisningen inte är väl förenlig med de skäl som, enligt vad jag nyss anfört, motiverar underrättelsepliktens bibehållande. Jag förordar därför att hänvisningen får utgå ur lagtexten. Av enahanda orsak bör förseelsen inte längre ligga under allmänt åtal på sätt stadgas i 34 § första stycket jaktlagen.

Särskilda bestämmelser för vissa djurarter

Gällande rätt

Som tidigare antytts är jordägarens ensamrätt till jakt och fallvilt underkastad särskilda inskränkningar beträffande vissa djurarter. Sålunda stadgas i 14 och 15 §§ jaktlagen om rätt även för den som inte är jakträttsinnehavare att i vissa fall döda s. k. skadevilt, och i 18 § ges regler om att visst villebråd alltid skall tillfalla kronan. Bestämmelserna beträffande s k a d e v i l t innebär, såvitt nu är av intresse, följande.

Enligt 14 § 2 mom. har envar rätt att var som helst döda och behålla säl som han tillfälligtvis påträffar, liksom också påträffade mullvadar, näbbmöss, fladdermöss, hasselmöss, sorkar, lämlar, råttor och möss.

Om en räv kommer in i gård eller trädgård, har enligt 15 § 1 mom. första stycket den som bor där eller innehar trädgården och hans folk rätt att döda och behålla djuret även om jakträtten tillhör någon annan. Detsamma gäller beträffande grävling, iller, mink, mård, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, berguv, duvhök, sparvhök, korp, kråka, råka, kaja, skata, nötskrika, pilfink och gråsparv.

Bestämmelserna om kronans rätt till vissa djur har tillkommit i syfte bl. a. att avhålla från onödigt dödande av sällsynta eller värdefulla djur. Därför stadgas i 18 § 1 mom. jaktlagen att björn, lo eller örn, som fångas eller dödas eller anträffas som fallvilt, skall tillfalla kronan, oavsett vem som har jakträtten. Från denna regel äger dock Kungl. Maj:t förordna om undantag. Bestämmelser om straff, förverkande och fråntagningsrätt finns i 29, 30, 31 och 36 §§. Vad enligt nu nämnda bestämmelser gäller om örn skall enligt 37 § i tillämpliga delar avse jämväl olovlig tillägnelse eller förstörelse av örns ägg eller bo.

Utredningens förslag

Jaktutredningens förslag bygger på en framställning till Kungl. Maj:t av Svenska naturskyddsföreningen och Sveriges ornitologiska förening rörande fridlysningsbestämmelser och jakttider. I framställningen, som Kungl. Maj:t överlämnat till utredningen, anförde föreningarna beträffande visst s k a d e v i l t bl. a. följande.

Det har befunnits synnerligen angeläget att snarast möjligt söka få till stånd ändringar i jaktlagstiftningen i syfte att åstadkomma ökat skydd åt vissa inhemska fåglar och däggdjur. Föreningarna hemställer därför att den i 15 § 1 mom. jaktlagen medgivna rätten att döda och behålla djur av vissa arter, som inkommer i gård eller trädgård, upphävs beträffande berguv, korp och mård. *Berguven* är till följd av sin stora sällsynthet numera fridlyst under hela året. Då en berguv kommer in i gård eller trädgård, sker detta praktiskt taget uteslutande nattetid i syfte att jaga bruna råttor och han gör på så sätt stor nytta. Det allvarliga ur naturskyddssynpunkt är, att stadgandet lämnar utrymme för vem som helst att döda eller fånga berguv under påstående, att den inkommit i gård eller i trädgård. Svårigheterna att

bevisa motsatsen är uppenbara. Härigenom kommer den för berguven gällande totalfridlysningen att i många fall förfela sin verkan. Det synes vidare önskvärt att *korpen* undantas från att kunna dödas och behållas på sätt lagrummet förutsätter. Denna fågel är i södra och mellersta Sverige numera ytterst sällsynt. En dylik lagändring medför, att korpen kommer att åtnjuta fullständigt skydd under den tid den är fridlyst. I Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län är jakt efter korp tillåten hela året, och där är för övrigt tillämpning av stadgandet i fråga knappast aktuellt.

Likaså synes det önskvärt att *mården* utgår ur förevarande lagrum. Den inkommer endast i undantagsfall i trädgårdar, och det är angeläget att den svaga mårdstammen beredes allt tänkbart skydd under den tid då jakt ej är tillåten.

Jaktutredningen biträder föreningarnas önskemål om utmönstring ur 15 § 1 mom. jaktlagen av berguv, korp och mård. Under hänvisning till den starkt ökade förekomsten av björktrast (snöskata) i det syd- och mellan-svenska odlingslandskapet under senare år och till därav följande skadegörelse i bär- och fruktodlingar föreslår utredningen å andra sidan att denna fågelart tas upp i förevarande lagrum. Beträffande 14 § 2 mom. föreslår utredningen vidare att den ytterligt sällsynta och helt harmlösa hasselmusen inte längre inbegrips bland de djur som får dödas av envar.

I förutnämnda framställning till Kungl. Maj:t erinrade föreningarna att grunden till stadgandet i 18 § 1 mom. jaktlagen, om *kronans rätt till viss a djur* bl. a. är en önskan att ytterligare befästa det skydd, som man genom fridlysning velat bereda några av våra sällsyntaste djurarter. I och för sig ansågs det önskvärt att bestämmelsen gjordes tillämplig på, bland andra, samtliga sällsynta rovfåglar. Enär detta av olika skäl inte syntes möjligt, måste man begränsa sig till i huvudsak sådana större, mycket sällsynta fåglar, som de flesta människor har lätt att känna igen. Föreningarna hemställde därför att under stadgandet skulle hänföras glada, berguv, jaktfalk, pilgrimsfalk och stork.

Jaktutredningen ansluter sig även i denna del till föreningarnas förslag, samt förordar dessutom att även 37 § ändras så att ifrågasatt fåglars ägg och bon blir skyddade i likhet med örnens.

Yttrandena

Jaktutredningens förslag i förevarande hänseenden tillstyrks eller lämnas utan erinran av samtliga remissorgan. Några av dessa har ifrågasatt ytterligare justeringar i de uppräknningar av djurslag, som förekommer i berörda paragrafer.

Departementschefen

I likhet med remissinstanserna biträder jag jaktutredningens förslag om ändringar i 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 18 § 1 mom. och 37 § jaktlagen. Såsom anmärkts av bl. a. vetenskapsakademiens naturskyddskommitté bör härjämte i 14 § 2 mom. ordet »möss» utbytas mot »husmöss och skogsmöss».

Den sällsynta djurarten buskmus får härigenom ökat skydd. Till de i 18 § 1 mom. uppräknade djurslagen torde även böra fogas brun glada. De ytterligare justeringar, som ifrågasatts först under remissbehandlingen, är jag inte beredd att tillstyrka.

Ändringen i 18 § 1 mom. påkallar följdändringar i 18 § 2 mom., 29 § 1 mom., 30 § och 31 § 1 mom.

Rätten att döda annans katt

Inledning

Rätten till jakt avser enligt 1 § jaktlagen endast vilda djur. Till skydd för viltet har emellertid jakträttsinnehavaren fått rätt att under vissa betingelser döda även hund och katt. Beträffande rätten att ingripa mot annans katt är i 23 § jaktlagen föreskrivet att katt, som anträffas utanför gård eller trädgård, må av jakträttsinnehavaren eller hans folk saklöst dödas. Med uttrycket gård eller trädgård torde förstås endast kattinnehavarens gård eller trädgård. I rättspraxis har nämligen jakträttsinnehavaren ansetts oförhindrad att på sin egen gård eller trädgård döda annans katt som anträffas där (Svensk juristtidning 1958 rf s. 85).

Vid 1961 års riksdag föreslogs i motion (II:21) att den i 23 § jaktlagen medgivna rätten att döda katt skulle väsentligt inskränkas. I utlåtande (L³U 1961:9) häröver anförde tredje lagutskottet bl. a. följande.

Ett utnyttjande av den rätt stadgandet i 23 § jaktlagen medger kan säkerligen många gånger förefalla opåkallat ur jaktvårdssynpunkt och upprörande för den enskilde kattägaren. Det förfarande som i viss utsträckning synes förekomma att allenast för ekonomisk vinning locka tamkatter i fälla för försäljning till vetenskapliga institutioner eller eljest vill utskottet allvarligt fördöma. Det kan här anmärkas att numera relativt talrikt förekommer innehav av s. k. raskatter, vilka ej sällan betingar avsevärda priser. En viss garanti mot ett handlingssätt sådant som det angivna ligger givetvis i att rätten att döda katt tillkommer endast jakträttsinnehavaren och hans folk. Av stor betydelse ur kattägarens synpunkt är emellertid härvid, huruvida uttrycket »utanför gård eller trädgård» avser gård eller trädgård över huvud eller om därmed menas endast kattägarens gård eller trädgård. Det kan enligt utskottets mening med visst fog hävdas att dödande av annan katt än egen borde i princip vara otillåtet inom bebodda områden. De viltvårdssynpunkter, som ligger till grund för stadgandet, har här inte samma berättigande som eljest och kan svårligen motivera ett sådant angrepp på enskilda intressen som ett avlivande av katt kan innebära.

Utskottet fann att man borde närmare utreda frågan huruvida det är möjligt att genom en lagändring undanröja föreliggande oklarhet samt huruvida — utan att nödig hänsyn till viltvården eftersättes — den enskilde kattägarens intressen skulle kunna tillgodoses i ökad utsträckning.

På hemställan av riksdagen (rskr. 136) överlämnades frågan sedermera till jaktutredningen.

Utredningens förslag

Jaktutredningen erinrar att man genom 23 § jaktlagen velat skapa ett medel att skydda i första hand det jaktbara fältviltet. Enligt jaktlagen omfattar emellertid jakträtten i princip alla vilda däggdjurs- och fågelarter. Härav följer i sin tur bl. a. att det med paragrafen åsyftade skyddet inte är inskränkt till det specifikt jaktbara vilda. Paragrafen äger således enligt utredningen numera betydelse även ur allmän naturvårdssynpunkt. Utredningen framhåller vidare att katten visserligen är ett tamdjur men att den lämnad åt sig själv snabbt övergår att bli ett skadegörande rovdjur. Även en katt, som står under sin ägares vård och tillsyn, innebär för det smärre viltet — det må vara jaktbart eller ej — en fara som endast till graden är skild från den som en förvildad katt utgör.

Utredningen finner att man varken från jaktvårds- eller allmän naturvårdssynpunkt kan avvara den rättighet att ingripa mot katter som paragrafen medger. Svårigheten att i praktiken avgöra, huruvida en anträffad katt är förvildad eller är en kringströvande tamkatt, medför vidare, att paragrafen inte kan begränsas till att avse förvildade katter. Utredningen påvisar även de menliga konsekvenser för jaktvården och naturskyddet, som skulle följa om uttrycket »gård eller trädgård» skulle anses åsyfta gård eller trädgård i allmänhet. Utredningen vitsordar de olägenheter, som tredje lagutskottet framhållit, men finner det nödvändigt att stadgandet i sin hittillsvarande tolkning får gälla även inom tätorter. I sak bör således enligt utredningen 23 § jaktlagen i princip bibehållas oförändrad. Utredningen anför vidare.

Enligt utredningens åsikt måste en person, som begagnar sig av 23 § jaktlagen, anses idka jakt. Katten är därvid att betrakta som villebråd i jaktlagens mening. Härav följer — förutom att vederbörande är skyldig att ha erlagt jaktvårdsavgift — bland annat att förbudet i 19 § samma lag mot att locka villebråd från annans jaktområde blir principiellt tillämpligt vid fångst av katt med fälla. Överträdelse av detta förbud kan medföra att den skyldige blir dömd för olovlig jakt. Lagändring för att man skall kunna ingripa mot dylikt missbruk är således i och för sig inte erforderlig. För att man emellertid skall undgå vissa inte önskvärda konsekvenser av nu nämnda tolkning av 23 §, föreslår utredningen viss precisering av förutsättningarna för att en jakträttsinnehavare skall få använda lockmedel då han utnyttjar rätten att döda kringströvande katt.

På grund av det anförda föreslår utredningen att nyssnämnda förbud i 19 § jaktlagen kompletteras med ett stadgande att förbudet ej utgör hinder för jakträttsinnehavaren eller dennes folk att locka katt i den mån så krävs för att förebygga skada på det vilda djurlivet. Å andra sidan bör enligt utredningen kattägaren hålla tillsyn över sin katt. Utredningen föreslår därför att i 23 § jaktlagen även stadgas, att katt skall ägnas den vård och tillsyn som krävs för att i möjlig mån förebygga att den gör skada på det vilda djurlivet.

Yttrandena

Över jaktutredningens betänkande i kattfrågan har efter remiss avgetts yttranden av Svea hovrätt, domänstyrelsen, veterinärstyrelsen, Svenska naturskyddsföreningen, Riksförbundet Landsbygdens folk, Svenska jägareförbundet, Jägarnas riksförbund, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund samt Föreningarna Djurens vänners riksorganisation.

Remissinstanserna är överlag ense med utredningen om att jakträttsinnehavare även i fortsättningen måste ha rätt att döda katt utanför kattinnehavarens gård eller trädgård. *Föreningarna Djurens vänners riksorganisation* anser dock att rätten bör gälla endast förvildade katter. Utredningens förslag till lagändringar tillstyrks av *Riksförbundet Landsbygdens folk*, *Föreningen Sveriges landsfiskaler* samt *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund*.

I de flesta övriga remissvaren avstyrks lagstiftning av det innehåll utredningen föreslagit. *Svea hovrätt*, *domänstyrelsen* och *Svenska jägareförbundet* förordar ytterligare utredning. Hovrätten framhåller särskilt att den inte kan ansluta sig till utredningens ståndpunkt att det i 23 § jaktlagen medgivna dödandet av katt är att anse som jakt i jaktlagens mening. Med hänsyn härtill finner hovrätten det av utredningen föreslagna tillägget till 19 § jaktlagen inte vara påkallat. Vidare anser hovrätten det mindre lämpligt att i jaktlagen inta bestämmelser om tillsyn av katt. Mot uppfattningen att dödande av katt enligt 23 § är att anse som jakt vänder sig även *domänstyrelsen*, *Svenska jägareförbundet*, *Jägarnas riksförbund* och *Föreningarna Djurens vänners riksorganisation*.

Samtidigt understryks i remissvaren behovet av särskilda åtgärder mot illojal kattfångst i t. ex. förvärvssyfte. I en till *hovrättens* yttrande fogad föredragningspromemoria påpekas att, eftersom dylik kattfångst torde vara vanligast inom tätbebyggda områden, nödiga bestämmelser bör utformas med hänsyn härtill. *Domänstyrelsen* framhåller vikten av att mera allmänt ge den enskilde kattägaren ett bättre och av tidsutvecklingen motiverat skydd främst inom tätbebyggda samhällen. Styrelsen anser att lokala problem bör kunna lösas genom att bevilja särskilda tillstånd för kattfångst. *Veterinärstyrelsen* anser att utredningen alltför ensidigt betraktat föreliggande förhållanden ur den jaktintresserades synvinkel, medan kattägarintresset ytterligare åsidosatts. Styrelsen anser att man bör överväga en inskränkning i rätten att saklöst döda katt inom tätort.

Departementschefen

Enligt äldre jaktlagstiftning hade var och en, som i skog eller hage anträffade katt, rätt att döda djuret. För att hindra förföljelse av okynne inskränkte 1912 års jaktlag rätten att döda katt så att den tillkom endast jakträttsinnehavaren och hans folk. Samtidigt blev av viltvårdsskäl rättig-

heten territoriellt utvidgad till att gälla så snart katt anträffas utanför gård eller trädgård. Bestämmelsen har utan ändring upptagits i nu gällande jaktlag i 23 §, den s. k. kattparagrafen.

Såsom kattparagrafen tolkas av rättspraxis har jakträttsinnehavaren rätt att på sin egen gård eller trädgård fånga och sedermera låta avliva annans katt, som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma. I skydd av denna rätt har man på sina håll i förvärvssyfte systematiskt lockat till sig andras katter för avyttring. Detta är ett uppenbart missbruk som givetvis bör stävjas.

Jaktutredningen har ansett sig kunna komma till rätta med problemet genom att betrakta dödande av katt enligt 23 § såsom jakt i jaktlagens bemärkelse. Härigenom skulle enligt utredningen bl. a. vinnas att det i 19 § stadgade förbudet mot att locka villebråd från annans jaktområde bleve tillämpligt beträffande katt. Emellertid står remissorganen i stor utsträckning främmande för ett sådant betraktelsesätt. Ej heller jag finner det naturligt att i katten se ett villebråd. Problemet måste därför lösas på annan väg.

Olägenheterna av kattparagrafen tycks i huvudsak vara begränsade till tätbebyggda områden. Det kunde därför övervägas att upphäva paragrafen såvitt rör tomter inom dylika områden. Ett så radikalt steg skulle emellertid kunna alltför mycket inkräkta på tomtägarnas möjligheter att värna fågellivet. Jag förordar i stället att till paragrafen fogas ett tillägg varigenom rätten att döda annan tillhörig katt inom områden med stadsplan eller byggnadsplan görs beroende av tillstånd av polismyndigheten. En sådan lösning medger hänsynstagande till skiftande förhållanden och behov. I en del fall torde polisen finna att tillstånd kan utan olägenhet medges generellt. I andra fall åter kan det finnas påkallat att fordra individuella tillstånd. Tillstånden kan också begränsas till viss årstid eller på annat sätt.

Om kattparagrafen förses med det nu förordade tillägget, torde samtidigt dess nuvarande innehåll böra anpassas till praxis så, att bestämmelsen uttryckligen kommer att avse katt som anträffas utanför gård eller trädgård där den hör hemma.

Vildkaninfrågan

Inledning

I början av seklet infördes till Sverige den för rikets fauna främmande vildkaninen. Avsikten var att berika markerna med ett jaktbart villebråd. Inplanteringen skedde i Skåne och på Gotland. Till följd av de gynnsamma livsbetingelserna i dessa trakter och djurartens stora fortplantningsförmåga har vildkaninerna snabbt ökat i antal. Vildkaninen bildar sedan länge fasta villebrådsstammar på Gotland, där ingen socken med undantag av Fårö är helt fri från kaniner, samt i södra Sverige, där kaninerna förekommer främst i Kristianstads och Malmöhus län men även i Blekinge län

samt södra delarna av Kalmar, Kronobergs och Hallands län. Att antalet vildkaniner i landet måste vara synnerligen stort framgår av att på Gotland under det senaste årtiondet skjutits mellan 125 000 och 200 000 vildkaniner årligen. Inom nyssnämnda områden på fastlandet har på senare tid årligen avlivats mellan 40 000 och 60 000 kaniner. Vildkaninerna åstadkommer svåra skador på gröda och skog. Enligt en nyligen företagen beräkning åsamkas det gotländska näringslivet av vildkaninens skadegörelse en årlig förlust på fem à sex milj. kr., varav hälften faller på skogsbruket.

Lagbestämmelser och andra vidtagna åtgärder

Redan i 1912 års jaktlag räknades vildkaninen till de s. k. skadliga djuren. Genom lagen den 15 juni 1935 (nr 324) om rätt i vissa fall till jakt å vildkanin erhöll Kungl. Maj:t bemyndigande att förordna om rätt för envar som ägde eller brukade jord att på vissa villkor med iller och nät fånga vildkanin inom annans jaktområde. Lagen upphävdes redan 1938 i samband med att den nu gällande jaktlagen trädde i kraft. Jaktlagen innehåller följande regler av intresse i förevarande sammanhang.

Om avsevärd skada på gröda, skog eller plantering orsakas till följd av viss villebrådsarts utveckling och skadan inte kan förebyggas genom rimliga åtgärder från markinnehavarens sida, skall länsstyrelsen enligt 24 § 1 mom. förelägga jakträttsinnehavaren att vidta de åtgärder som kan befinnas erforderliga i sådant avseende. Dylikt föreläggande får dock inte meddelas, om det finns anledning anta att skadan kommer att i huvudsak gottgöras markinnehavaren. Om inte jakträttsinnehavaren åtyyder meddelat föreläggande, skall länsstyrelsen förordna att jakt på området skall genom därtill särskilt utsedd jägare äga rum i syfte att åstadkomma erforderlig minskning av villebrådsstammen.

Orsakas på gröda avsevärd skada av vildkaniner, får enligt 24 § 2 mom. markinnehavaren — även om jakträtten på marken tillkommer annan — så ock hans folk där anställa fångst av vildkanin. Vid sådan fångst får inte skjutvapen eller hund medföras. Fångad vildkanin tillfaller markinnehavaren.

Om vildkanin inkommer i gård eller trädgård, har, enligt 15 § 1 mom., den som bor där eller innehar trädgården liksom hans folk rätt att döda och behålla djuret även om jakträtten där tillkommer annan. I 26 § 1 mom. stadgas skyldighet för den som vill utöva jakt att erlægga jaktvårdsavgift, men enligt 2 mom. gäller detta inte den som dödar vildkanin med stöd av 15 § 1 mom.

Under senare år har statsmakterna vidtagit olika åtgärder i avsikt främja bekämpandet av vildkanin på Gotland. Sålunda har beviljats anslag till uppsättning av särskilda stängsel. Undantag har meddelats från eljest gällande bestämmelser om jakt med gift m. m. Vissa rovfåglar har fridlysts. Ur jaktvårdsfonden har anslagits medel till särskild forskning beträffande vildkaninen. Vidare har kommuner och landsting bidragit med stora penning-

belopp till skottpengar för vildkanin och till andra bekämpningsåtgärder. Några på längre sikt verkande resultat av de olika ingripandena från stat, kommuner och enskilda har dock inte kunnat uppnås.

Genom beslut den 27 november 1959 överlämnade Kungl. Maj:t frågan om vildkaninernas bekämpande till 1949 års jaktutredning för att övervägas vid utredningsuppdragets fullgörande.

Utredningens förslag

Jaktutredningen — som begränsar sina förslag till att avse Gotland — uttalar till en början, att hittills vunna erfarenheter från såväl Sverige som utlandet tyder på att total utrotning av en vildkaninstam inte är genomförbar. Målet måste därför bli regler som gör det möjligt att hålla stammen på tolerabel nivå. Utredningen framhåller vidare att ingen av de hittills praktiserade bekämpningsmetoderna ensam kan ge resultat som nämnvärt påverkar kaninstammens storlek. Detta gäller såväl de konventionella jaktmetoderna, d. v. s. drevjakt, jakt med hund och gevär samt jakt med iller och nät eller gevär, som de mera speciella formerna av jakt med sax, fälla eller gift. En samverkan mellan olika metoder är därför erforderlig. Utredningen finner att en hittills försöksvis använd stridsgas — klorpikrin — visat sig synnerligen effektiv. Vid kaninbekämpningen bör därför enligt utredningen användning av klorpikrin bli huvudmetoden. För att kunna effektivt utnyttja denna bör kampanjen mot vildkaninen organiseras på annat sätt än tidigare varit möjligt till följd av bl. a. vissa markägares motstånd mot försök att utrota detta av dem uppskattade objekt för sport- och nöjesjakt. Utredningen föreslår sålunda att man inom ramen för ett nödvändigt intrång i den enskilda jakträtten och med åsidosättande av principerna i jaktstadgan om eljest tillåtna jakt- och fångstmedel skall med klorpikringas kunna förgöra kaninerna i deras gryt. Arbetet föreslås utfört områdesvis av särskilda patruller, utsedda av länsstyrelsen och utbildade i gasbekämpning av länsjaktvårdaren i Gotlands län. För att så stora arealer som möjligt skall kunna befrias från kaniner föreslår utredningen vidare att länsstyrelsen skall få bestämma områden inom vilka patrullerna skall äga bekämpa kaninerna på all mark, oavsett vem marken tillhör och utan tillstånd av jakträttsinnehavare. Under bekämpningstiden skall, efter länsstyrelsens bestämmande, all annan jakt efter vildkanin på området vara förbjuden. Utanför området skall viss jakt efter vildkanin vara tillåten för envar som länsstyrelsen ger tillstånd därtill. För sådan jakt föreslås jaktvårdsavgiften slopad. Enligt särskilda bestämmelser, som föreslås gälla för markägare och jakträttsinnehavare, åläggs dessa skyldighet att bestå med handräckning vid bekämpandet samt att själva verka för att utrota efter bekämpningen eventuellt kvarvarande kaniner. Underlåtenhet skall medföra straffansvar.

Beträffande organisationen av kaninbekämpningen anser utredningen att länsstyrelsen skall kunna överlämna den direkta ledningen och övervakningen av bekämpandet till en särskild k a n i n s k a d e n ä m n d med fö-

reträdare för bl. a. hushållningssällskapet, skogsvårdsstyrelsen och länsjaktvårdsföreningen samt — om länsstyrelsen anser det önskvärt — även för jordägarintressena.

I fråga om övriga delar av riket anser utredningen att de redan befintliga möjligheterna bör i full utsträckning prövas, innan man tillgriper lagstiftningsåtgärder som rubbar gällande ordning på jakträttens område. Utredningen anmärker särskilt att förhållandevis få markinnehavare utnyttjat sin rätt enligt stadgandet i 24 § 2 mom. att idka vildkaninjakt med iller och nät.

Yttrandena

Över jaktutredningens förslag rörande bekämpande av vildkaninen på Gotland har, efter remiss yttranden avgetts av statskontoret, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, veterinärstyrelsen, viltforskningsrådet, länsstyrelsen i Gotlands län, Gotlands läns hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelsen i Gotlands län, länsstyrelserna i Kristianstads, Malmöhus och Hallands län, Svenska jägareförbundet, Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk. Yttrande har även inkommit från Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund. Vidare har statens veterinärmedicinska anstalt och försvarets forskningsanstalt avgivit utlåtande om den av utredningen förordade gasbekämpningsmetoden.

Om behovet av särskilda åtgärder mot vildkaninplågan på Gotland råder allmän enighet bland remissinstanserna. Enligt *skogsstyrelsen* finns risk för omfattande skador också inom trakter som tidigare ansetts relativt skyddade. Eftersom återväxtåtgärder efter avverkning i många fall omöjliggörs genom kaninernas skadegörelse, måste skogsvårdslagens krav på markägaren i form av reproduktionsskyldighet ofta eftersättas. Sker detta i större omfattning, kan, framhåller styrelsen, de framtida verkningarna bli katastrofala för Gotlands skogsbruk. *Länsstyrelsen* och *hushållningssällskapet* i Gotlands län bekräftar att även för jordbruket i egentlig mening och alldeles särskilt för de ekonomiskt värdefulla specialodlingarna vildkaninens talrika förekomst är en hård belastning. Detsamma gäller trädgårdsodlingen, där särskilt de unga fruktträden är utsatta för svåra kaninskadorna.

De av utredningen föreslagna åtgärderna tillstyrks — i ett par fall med reservationer på vissa punkter — av bl. a. *domänstyrelsen*, *skogsstyrelsen*, *viltforskningsrådet*, *länsstyrelsen i Gotlands län*, *Svenska jägareförbundet*, *Sveriges lantbruksförbund* och *Gotlands länsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk*. Från några håll uttalas att förslaget gärna kunnat gå något längre i fråga om inskränkningar i den enskilda jakträtten. *Skogsstyrelsen* framhåller härutinnan att man med hänsyn till kaninernas förödande skadegörelse på skogskulturer och till skogsbrukets betydelse för det gotländska näringslivet inte bör tillmäta de jaktliga synpunkterna på frågan någon avgörande betydelse. Vägledande för lagstiftningen på området och för ianspråktagande av de fullmakter, som kan tilldelas skilda myndighe-

ter, bör enligt skogsstyrelsens åsikt vara, att behövliga åtgärder vidtas utan alltför ängsligt aktgivande på reaktionerna hos vissa jakträttsinnehavare. Samma inställning har *Gotlands länsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk*.

Rörande de föreslagna förpliktelserna för enskilda anser *domänstyrelsen* och *viltforskningsrådet* att de bör åvila markinnehavarna, medan nyssnämnda länsförbund förklarar sig inte kunna dela förslaget stränga syn på markägarnas skyldigheter. Så bör t. ex. den föreslagna förpliktelsen att bistå med viss handräckning enligt förbundet inte vara ovillkorlig utan bedömas från fall till fall. Förslaget om straffansvar för markägare eller jakträttsinnehavare, som underlåter att vidta egna bekämpningsåtgärder eller att bistå med handräckning, avstyrks från flera håll, bl. a. av *Svenska jägareförbundet*.

Veterinärstyrelsen och *Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund* har gjort allvarliga erinringar mot att klorpikrinmetoden skulle komma till användning utan föregående vetenskaplig undersökning. Med anledning härav har *statens veterinärmedicinska anstalt* och *försvarets forskningsanstalt* efter medelsanslag från viltforskningsrådet utfört särskilda prov för att utröna verkan av klorpikrin på vildkanin. Proven har ägt rum vid varierande gaskoncentrationer i gaskammare samt i konstgryt. Gaskoncentrationsmätningar har även utförts i naturgryt på Gotland. Några kaniner fanns då inte i gryten. I en särskild rapport i oktober 1962 över dessa undersökningar uttalas sammanfattningsvis följande.

I utlandet används klorpikrin i viss utsträckning för kaninbekämpning utan betänkligheter ur djurskyddssynpunkt. När det gäller att bedöma klorpikrinmetoden, torde man dock ej kunna bortse från att djuren tillfogas ett visst mått av lidande och att metoden som sådan knappast kan betecknas som särskilt tilltalande. Vid höga eller medelhöga gaskoncentrationer inträffar emellertid döden snabbt efter ett kortvarigt initialt irritationsstadium. Gasen nedsätter också djurens sensorium. Med hänsyn till gasens bedövande och snabba effekt vid höga eller medelhöga koncentrationer torde man ur djurskyddssynpunkt kunna acceptera klorpikrinets användning vid dessa koncentrationer. Vid lägre gaskoncentrationer inträffar dödsfall först efter längre tid, och inandning av mycket låga gaskoncentrationer kan resultera i sjukdomstillstånd som leder till döden först efter åtskilliga dagar. Detta kan inte bedömas som acceptabelt ur djurskyddssynpunkt.

De i natur- och konstgryten företagna mätningarna av gaskoncentrationerna efter gasning med nuvarande metodik har inte givit sådana värden i grytens inre att gaskoncentrationerna där kan anses helt tillfredsställande. Resultaten av det praktiska gasningsarbetet antyder emellertid att effekten på kaninerna är större än som kunde vara att vänta vid de uppmätta gaskoncentrationerna. Förklaringarna härtill är flera och innebär att gasens spridning inom gryten otvivelaktigt är starkt beroende av där befintliga kaniners rörelser.

Efter detta uttalande konstateras i rapporten att den kanske väsentligaste spridningsfaktorn för gasen, nämligen kaninerna, sålunda har saknats vid försöken i naturgryt.

Den av jaktutredningen föreslagna organisationen av kampen mot vildkaninplågan på Gotland tillstyrks eller lämnas utan erinran av de flesta remissinstanserna. Vid sammansättningen av *k a n i n s k a d e n ä m n d e n* bör man dock enligt *veterinärstyrelsen* inte förbigå länsveterinären. *Gotlands länsförbund av Riksförbundet Landsbygdens folk* anser att en representant för jordbruket bör ingå i nämnden.

Oaktat behovet av särskilda åtgärder mot vildkanin inte är lika påtagligt i övriga delar av riket framgår av remissyttrandena från länsstyrelserna i *Kristianstads, Malmöhus* och *Hallands län* att man där har intresse av att få möjlighet till åtgärder av liknande art. Samtidigt vitsordas emellertid att alltför få ingripanden görs med stöd av de möjligheter som redan gällande bestämmelser erbjuder.

Frågans behandling vid 1962 års riksdag

I skrivelse (rskr. 363) till Kungl. Maj:t har 1962 års riksdag såsom sin mening givit tillkänna vad *tredje lagutskottet* i avgivet utlåtande (L³U 1962: 41) anfört i anledning av två motioner rörande vildkanin. I den ena motionen (II: 59) begärdes sådan ändring i jaktlagen att på område, där Kungl. Maj:t så beslutar, fångst av vildkanin med iller och nät under viss tid av året skall vara fri för envar. För dylik fångst borde enligt motionen jaktkort inte erfordras. I den andra motionen (II: 613) begärdes åtgärder i syfte att befordra ett intensifierat bekämpande av vildkaninen jämväl i Skåne och angränsande landskap.

I sitt utlåtande understryker lagutskottet att kaninplågan är omfattande inte bara på Gotland utan även i de södra delarna av landet. Enligt utskottets mening bör de bestämmelser, som kan föranledas av jaktutredningens förslag om särskilda åtgärder på Gotland, få sådan utformning att de i tillämpliga delar kan utsträckas att gälla även i andra delar av riket. Utskottet ifrågasätter emellertid samtidigt om inte förslaget syfte skulle kunna nås med mindre administrativ omgång och jämväl i övrigt enklare medel. Härjämte ifrågasätter utskottet om inte det i 24 § 1 mom. jaktlagen reglerade institutet skulle kunna förenklas. I utlåtandet anförts vidare följande.

Utskottet anser att vildkaninen kan betecknas som ett skadedjur, vilket enligt utskottets mening såvitt möjligt borde utrotas. Från den synpunkten synes det naturligt att innehav av jaktkort inte skall erfordras vid fångst av vildkanin. En utrotning lär emellertid inte vara möjlig. Däremot torde det ligga inom möjligheternas gräns att hålla vildkaninstammen på en tolerabel nivå.

Förslag har väckts att återinföra bestämmelser motsvarande 1935 års vildkaninlag. Härigenom skulle enligt utskottets mening möjligheterna för jordägare och markinnehavare att skydda sig mot kaninplågan otvivelaktigt ökas i avsevärd mån.

Motionen II: 59 anvisar en mera radikal utväg än ett återinförande av vildkaninlagen erbjuder. Mot förslaget har dock invändningar gjorts på flera håll. Härvid har bl. a. åberopats att respekten för jakträtten skulle äventyras. Vidare har anförts att annan jakt skulle försvåras och att viltet i mar-

kerna skulle störas. Det har även framhållits att risk förefunnnes för att kaninjägarna skulle tillägna sig också annat villebråd.

Utskottet erinrar i denna del till en början om att det enligt motionen skall ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut om att jakt, varom här är fråga, skall få förekomma inom visst område. Ett beslut av förevarande art skall självfallet förutsätta att ett verkligt behov av jakten i fråga förefinns. Kaninstammen skall alltså ha blivit otillbörligt stor, något som i sin tur torde förutsätta att jaktvärden någonstades eftersatts. Det skulle alltså i avsevärd mån bli beroende av jakträttshavarna själva, om bestämmelserna skulle komma att sättas i kraft eller ej. Ett stadgande i enlighet med vad som föreslagits i motionen torde över huvud taget få sin största effekt just genom den preventiva verkan. Risken av att förordnande om fri jakt på vildkanin med iller och nät annars kunde komma att meddelas, torde nämligen ofta få den, som eljest skulle vara benägen att bevara kaninstammen på sitt område, att i erforderlig mån hålla nere beståndet.

Vad angår risken för att annan jakt kunde störas och övrigt vilt oroas i alltför stor utsträckning, därest vildkaninjakt med iller och nät släpptes fri för envar, synes dessa olägenheter i väsentlig mån bli undanröjda, om jakten i fråga inskränktes till förslagsvis månaderna januari och februari. Den tiden torde för övrigt i allmänhet också vara den lämpligaste för dylik jakt. Det bör självfallet åligga också utövarna av kaninfångsten att bedriva denna under hänsyn till annan jakt och med aktgivande på att viltet i markerna inte störs i vidare mån än vad som är oundgängligen nödvändigt. Därest vid jakt, varom nu är fråga, varken skjutvapen eller hund får medföras, underlättas i avsevärd mån kontrollen av att inte olovlig jakt samtidigt förekommer. För utövarna av jakt av här förevarande art bör vidare gälla de inskränkningar i fråga om rätten att beträda annans mark liksom den skadeståndsskyldighet som jakträttsinnehavare är underkastade enligt jaktlagen.

Utskottet har även uppmärksammat förslaget att med klorpikringas förgöra kaninerna i deras gryt. Den förut nämnda rapporten om de vetenskapliga försök, som företagits med gasen, synes emellertid utskottet ägnad att inge avsevärda betänkligheter från djurskyddssynpunkt mot en allmän användning därav. Mot bakgrunden av vad som i rapporten framhållits om klorpikrinets verkningar i lägre koncentrationer, förutsätter utskottet att, innan vidare användning av gasen beslutas, frågan ytterligare övervägs från djurskyddssynpunkt.

Departementschefen

De i 24 § jaktlagen givna bestämmelserna till skydd mot viltskador på gröda, skog och plantering har visat sig otillräckliga såvitt rör vildkaninens härjningar. Jaktutredningen har föreslagit aktiva åtgärder reglerade genom en särskild lag om bekämpande av vildkaninen inom Gotlands län. Förslaget har i stort sett vunnit remissinstansernas gillande. Tredje lagutskottet, som med anledning av motioner sedermera behandlat vildkaninfrågan, har i sitt av riksdagen godkända utlåtande ifrågasatt om inte syftet skulle kunna nås med mindre administrativ omgång och jämväl i övrigt enklare medel än utredningen avsett. Å andra sidan har utskottet förordnat i visst hänseende

mera radikala åtgärder samt hemställt att de nya bestämmelserna görs tillämpbara även annorstädes än på Gotland. Vad i ärendet förekommit föranleder mig till följande ställningstagande.

Bestämmelserna i 24 § 1 mom. jaktlagen, vilka avser skador av allt slags vilt, är, som också lagutskottet framhållit, tämligen omständliga och mindre väl lämpade för kaninbekämpandet. Enligt min mening bör dock inte nu övervägas att reformera dessa bestämmelser. Bekämpandet av vildkaninen bör i stället huvudsakligen baseras på regler som är direkt inriktade på detta skadedjur. Sådana regler finns redan nu i 24 § 2 mom., som ger markinnehavare och hans folk rätt att fånga vildkanin även om jakträtten tillkommer annan. Denna rätt gäller dock endast om kaninerna skadar gröda och skadan är avsevärd. Enligt min mening bör även annan växtlighet, t. ex. skogsplanteringar, få samma skydd, och markinnehavaren bör få rätt att i förebyggande syfte ingripa redan innan skada ens kan påvisas. Jag förordar således att nämnda begränsningar får utgå ur lagtexten. Denna bör samtidigt på förekommen anledning jämkas så, att därav tydligare framgår att markinnehavaren får för fångsten anlita även medhjälpare som eljest inte tillhör hans folk.

De nuvarande bestämmelserna i 24 § jaktlagen reglerar endast förhållandet mellan innehavare av mark och innehavare av rätten till jakt på samma område. För det fall att inom större område avsevärd skada orsakas av vildkaniner bör, i anslutning till vad som föreslagits i en av förenämnda riksdagsmotioner, i lagen öppnas möjlighet för Kungl. Maj:t att ge fritt för envar att där fånga vildkaniner och behålla fångade djur. Såsom utskottet antytt torde redan förefintligheten av en dylik möjlighet vara ägnad att uppfordra jakträttsinnehavare att beflita sig om att avjaga kaninbeståndet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i förekommande fall meddela närmare föreskrifter rörande villkoren för fångsten. I allmänhet lär därvid inte böra tillåtas att andra hjälpmedel medförs än iller och nät. Vad i 17 och 25 §§ jaktlagen är stadgat om förbud i vissa fall för jakträttsinnehavare att jaga på gård, trädgård eller åker samt om skadeståndsskyldighet för jakträttsinnehavare bör i lagen förklaras skola i tillämpliga delar gälla för den som idkar fångst av förevarande slag. De nu föreslagna lagbestämmelserna kan lämpligen upptas som ett nytt stycke i 24 § 2 mom. jaktlagen.

Såsom lagutskottet anmärkt bör inte krävas jaktvårdsavgift för fångst som bedrivs enligt de nu avhandlade särskilda reglerna rörande vildkaniner. Bestämmelse härom bör inflyta i 26 § jaktlagen.

Utöver de lagändringar, som jag hittills förordat, erfordras emellertid regler som möjliggör ett mera aktivt och systematiskt bekämpande av vildkaniner. På sätt jaktutredningen föreslagit bör därför länsstyrelsen kunna beträffande visst område förordna om planmässig jakt på vildkanin genom därtill särskilt utsedda jägare. Ändamålet med sådan jakt bör vara att så långt möjligt utrota kaninstammen inom området. För att trygga jaktens ostörda gång kan det finnas behövt att förbjuda annan än de särskilda jägarna att jaga, döda eller fånga vildkaniner inom området, oaktat jakt-

lagen ger honom rätt därtill. Även en del mera speciella bestämmelser i jaktlagen kan visa sig hinderliga för ett effektivt kaninbekämpande. Länsstyrelsen bör därför äga föreskriva de undantag från bestämmelserna i jaktlagen, som kan finnas nödiga för den särskilda jaktens ändamålsenliga bedrivande. Det bör också få ankomma på länsstyrelsen att bestämma hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten, varvid även livsmedelshygieniska synpunkter skall beaktas. Förseelser mot länsstyrelsens föreskrifter bör i 33 § beläggas med bötesstraff och i 34 § läggas under allmänt åtal.

För fall, då länsstyrelse förordnar om jakt på vildkanin genom särskilt utsedda jägare, bör länsstyrelsen få befogenhet att medge erforderliga undantag också från bestämmelserna i jaktstadgan. Vad beträffar det i 3 § jaktstadgan upptagna förbudet mot jaktutövning med gift bör det därvid åligga länsstyrelsen att handla i samråd med veterinärstyrelsen. Den för kaninbekämpandet rekommenderade giftgasen *klorpikrin* har visserligen vid företagna prov visat sig kunna i lägre koncentrationer vara mindre lämplig från djurskyddssynpunkt. Såsom gasen används i praktiken riskeras emellertid knappast olägenheter av detta slag. Givetvis bör dock gasen främst nyttjas där kaningrytens beskaffenhet och förhållandena i övrigt är ägnade att befordra en snabb effekt.

I fråga om behovet och sammansättningen av särskilda *kaninskadennämnder* samt övriga organisatoriska spørsmål torde länsstyrelserna böra få fria händer att laga efter lägligheten.

Beträffande finansieringen av kaninbekämpandet torde jag senare få återkomma till Kungl. Maj:t.

Frågan om jaktskadeskydd

Inledning

Den 28 februari 1953 avgav 1949 års jaktutredning betänkande med förslag angående ansvarighetsförsäkring för jägare (stencilerat). Betänkandet remissbehandlades men föranledde därefter inte någon åtgärd. Den 30 juni 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt jaktutredningen att verkställa översyn av betänkandet. Med anledning härav utarbetades inom utredningen en den 19 april 1962 dagtecknad promemoria med förslag beträffande det allmännas medverkan för tillkomsten av ett allmänt skadeskydd vid jakt (stenc. 1962: 7), vilken promemoria med skrivelse den 10 juli 1962 av utredningen överlämnades till Kungl. Maj:t. Även det senare förslaget har remissbehandlats.

Departementschefen

De förenämnda förslagen avser båda ett obligatorium, ehuru utformat på olika sätt. Redan i 1953 års betänkande uttalades att frekvensen av skador i samband med jakt är jämförelsevis ringa och att det därför kunde ifråga-

sättas om någon obligatorisk ansvarighetsförsäkring behövde införas. Den sedermera verkställda utredningen ger närmast vid handen att skadefrekvensen på de senare åren snarast sjunkit något.

I promemorian framhålls att ersättning för jaktskada kan utgå även på grund av den allmänna sjukförsäkringen, yrkesskadeförsäkringen och den allmänna tilläggs pensionsförsäkringen. Den kraftiga utbyggnad av socialförsäkringarna, som nyligen ägt rum, har uppenbarligen i motsvarande mån minskat behovet av ett speciellt skydd för jaktskadornas offer. Dessutom blir enskilda och kollektiva liv-, sjuk- och olycksfallsförsäkringar allt vanligare. Här må även erinras om det efterlevandeskydd som praktiskt taget alla anställda erhållit genom de avtalsenliga grupplivförsäkringarna.

Utredningen framhåller vidare att jägarna utan svårighet och på goda villkor kan få kollektiva ansvarighetsförsäkringar samt att de gängse hemförsäkringarna inbegriper ansvarighetsförsäkring för bl. a. skador i samband med jakt. Sistnämnda förhållande — som har sin motsvarighet i fråga om lantbruksförsäkringarna — utgör en väsentlig nyhet i jämförelse med läget år 1953. Med hänsyn till hem- och lantbruksförsäkringarnas snabba utbredning skulle en obligatorisk jägarförsäkring komma att leda till omfattande dubbelförsäkring med därav följande onödiga premieutgifter för den enskilde jägaren.

De nu ur promemorian och vissa remissyttranden återgivna synpunkterna har kommit det övervägande antalet remissorgan att ställa sig mer eller mindre avvisande till obligatorisk ansvarighetsförsäkring för jägare. Även jag finner att tanken på att i en eller annan form åstadkomma ett speciellt jaktskadeskydd nu kan avföras från dagordningen.

Utplantering av vilt m. m.

Med skrivelse den 17 maj 1960 har 1949 års jaktutredning avgett förslag till kungörelse angående förbud mot utplantering av vissa djurarter, m. m. Förslaget har remissbehandlats och därefter i viss del omarbetats av utredningen. Huvudbestämmelsen i förslaget avser att hindra okontrollerad utplantering av vissa djur, som kan skada vildnad eller växtlighet eller är främmande för vår fauna. Förslaget innehåller också en kompletterande bestämmelse om skyldighet för den, som innehar djur av ifrågavarande slag, att hålla djuret instängt på betryggande sätt eller annorledes tillse att djuret inte kan vinna frihet.

En med den senare bestämmelsen likartad bestämmelse finns i 22 kap. 8 § byggningsbalken, där straff är stadgat för den som innehar vilda djur »och ej häktar eller stänger dem så inne, att de annans få ej kunna skada». Här må också erinras om strafflagens bestämmelser i 19 kap. 7—11 §§ rörande förgöring, vilka stadgar straff för bl. a. den som framkallar allmän fara för djur eller växter genom att sprida skadedjur. Byggningsbalkens ålderdomliga bestämmelser avser emellertid blott att skydda hemdjur, och ej heller

strafflagens bestämmelser är tillräckligt omfattande för att tillgodose det med förslaget avsedda ändamålet.

Det torde, om riksdagen inte uttalar annan mening i samband med behandlingen av de i det föregående framlagda lagförslagen, ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser i nu berörda fråga.

Ikraftträdandet m. m.

På grund av vad i det föregående anförts har inom jordbruksdepartementet utarbetats *förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt*, vilket förslag torde få såsom *Bilaga B*¹ fogas till detta protokoll. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1964 samt i vad de gäller jaktvårdsområde äga tillämpning jämväl å jaktvårdsområde som bildats före ikraftträdandet.

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över lagförslaget, av den lydelse *Bilaga B* till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

G. Lüzell

¹ Bilagan, som frånsett vissa redaktionella jämkningar är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274)
om rätt till jakt

Härigenom förordnas, *dels* att till vardera av 5 och 11 §§ lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt skall fogas ett nytt moment, betecknat i förra fallet 3 mom. och i det senare 4 mom. samt av följande lydelse, *dels* att 16 § 1 mom. i lagen skall upphöra att gälla, *dels* att 10 § 1, 3, 4 och 5 mom., 11 § 3 mom., 14 § 2 mom., 15 § 1 mom., 16 § i övrigt, 18 §, 29 § 1 mom., 30 §, 31 § 1 mom. samt 33, 34 och 37 §§ samma lag skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

3 mom. *Å mark, som taxerats såsom annan fastighet än jordbruksfastighet, må allenast idkas sådan jakt, som jämlikt 14 § samt 15 § 1 mom. och 2 mom. första stycket är medgiven under i dessa lagrum angivna omständigheter, såframt ej annat följer av bestämmelserna i 7 § första stycket eller marken tillhör den, vilken äger angränsande såsom jordbruksfastighet taxerad mark och därå innehar jakträtten, eller Konungen i fråga om visst slag av mark eller villebråd annorlunda förordnat.*

10 §.

1 mom. Ägare av särskilda fastigheter, vilkas ägor bilda ett eller flera sammanhängande områden, må i ändamål att befrämja jaktvården å områdena besluta, att ägorna skola utgöra jaktvårdsområde. För beslutets giltighet fordras fastställelse av länsstyrelsen.

Finnes inom gränserna för fastighet som nyss sagts mark, beträffande vilken jaktutövningen är begränsad på sätt stadgas i 5 § 3 mom., skall denna mark ej anses ingå i jaktvårdsområdet och förty ej heller tagas i betraktande vid prövning, huruvida ägorna till de fastigheter varav detta skall bestå bilda sammanhängande områden, eller vid tillämpning av omröstningsbestämmelserna i 3, 4 och 5 mom.

Jaktvårdsområde skall — — — jaktvårdens tillgodoseende.

3 mom. Beslut om bildande av jaktvårdsområde vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst två tredjedelar av antalet fastighetsägare och tillika äga minst två tredjedelar av den mark varom fråga är. Härvid må ägare av mark, som i avseende å läge, form och övrig beskaffenhet finnes lämpligen böra bestå såsom eget jaktvårdsområde, icke mot sitt bestridande kunna tvingas ansluta sig till jaktvårdsområde varom nu är fråga.

4 mom. I skärgård må jaktvårdsområde bildas utan hinder av att det icke kommer att bestå av särskilda fastigheter eller utgöra sammanhängande områden.

Beslut om bildande av jaktvårdsområde, som består av allenast en fastighet, vare ej giltigt med mindre de vilka biträda beslutet utgöra minst *två tredjedelar* av antalet delägare i fastigheten och tillika äga minst *två tredjedelar* av densamma.

5 mom. Fastighetsägarna äga före utgången av den tid, för vilken jaktvårdsområde bildats, vid sammanträde besluta, att området skall fortbestå under ytterligare visst antal år, lägst tio år och högst tjugufem. Sådant beslut vare dock ej giltigt, om nejroster avgivits av mera än en *tredjedel* av antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare, som äga mer än en *tredjedel* av den i området ingående marken, eller, i fall som avses i 4 mom. andra stycket, en *tredjedel* av vederbörande fastighet. För beslutets giltighet fordras dessutom fastställelse av länsstyrelsen.

11 §.

3 mom. För beslut om ändring av jaktvårdsområdes omfattning eller i annan fråga, beträffande vilken jämlikt 10 § 1 mom. *tredje* stycket bestämmelser skola meddelas i beslutet om områdets bildande, skall, *där ej annat följer av vad nedan eller i 4 mom. i denna paragraf sägs*, vad ovan stadgats om bildande av jaktvårdsområde samt om länsstyrelsens prövning av dylikt beslut äga motsvarande tillämpning.

Utan hinder av bestämmelserna i första stycket må i stadgarna för jaktvårdsområde intagas bemyndigande för områdets styrelse att såsom ombud för fastighetsägarna träffa sådan överenskommelse som i 10 § 1 mom. första stycket sägs med ägare av intill belägen mark, vilken lämpligen bör anslutas till området, samt att söka länsstyrelsens fastställelse å överenskommelsen.

4 mom. I samband med beslut om förlängning av tiden för jaktvårdsområdes bestånd och i den ordning, som jämlikt 10 § 5 mom. tillämpas vid fattande av dylikt beslut, må fastighetsägarna jämväl besluta rörande fråga, som avses i 3 mom. första stycket denna paragraf. Vid länsstyrelsens prövning av sist omförmält beslut skall även vad i 1 mom. första stycket andra punkten denna paragraf är föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

14 §.

2 mom. Påträffar någon tillfälligtvis säl, evar det vara må, då må han döda och behålla djuret. Enahanda rätt have ock den som påträffar djur, tillhörande någon av följande arter, nämligen mullvadar, näbbmöss, fladdermöss, sorkdjur (sorkar och lämlar), råttor och möss.

15 §.

1 mom. Inkommer räb, grävling, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, igelkott, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, nötskrika, björktrast (*snöskata*), pilfink eller gråsparv i gård eller trädgård, have den som där bor eller innehar trädgården så ock dennes folk rätt att döda och behålla djuret, ändock att jakträtten där tillkommer annan.

Likaledes må — — — personer dödas.

16 §.

Har älg, hjort, rådjur eller björn, som sårats vid lovlig jakt, tagit sin tillflykt till annans jaktområde, åligger det den jagande att därom underätta jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken eller någon av deras folk eller, där detta ej låter sig göra, polisman i orten eller närmaste befattningshavare vid domänverket.

18 §.

1 mom. Dödar eller fångar man björn, lo, berguv, glada, jaktfalk, pilgrimsfalk, svart stork, vit stork eller örn, eller anträffar man sådant djur såsom fallvilt, tillfalle djuret kronan oberoende av vem jakträtten tillkommer, där ej Konungen annorledes förordnar.

2 mom. Beträffande rätten till fallvilt av annat djur än björn, lo och i *1 mom.* avsedd fågel gälle följande:

Älg, hjort — — — fallvilt jakträttsinnehavaren.

29 §.

1 mom. Såsom olovlig jakt å annans jaktområde skall anses om någon överträder i *5 § 2* eller *3 mom. stadgat förbud*, så ock om någon olovligt utövar jakt efter älg, varom sägs i *7 §*.

Har någon å annans jaktområde eller eljest olovligt tillvaratagit fallvilt eller, där björn, lo eller i *18 § 1 mom. avsedd fågel* dödat eller fångats, olovligt tillägnat sig djuret, straffes såsom för olovlig jakt enligt vad i *28 §* första stycket sägs.

30 §.

Fälles någon — — — värde förverkat.

Förverkat villebråd eller fallvilt varom nyss sagts tillkommer, där ej annat bestämmes i nästa stycke, jakträttsinnehavaren eller i de fall, varom förmålas i 29 § 2 mom., övriga delägare i allmänningen eller samfälligheten eller, beträffande jaktvårdsområde, övriga där jaktberättigade personer.

Med förverkad björn, lo eller i 18 § 1 mom. avsedd fågel, så ock med annat förverkat villebråd, vilket dödat eller fångats med otillåtet jakt- eller fångstredskap eller under fridlysnings-tid eller å område, varom sägs i 5 § 2 mom., eller å mark, som avses i 5 § 3 mom., förfares på sätt stadgas i 36 §. Lag samma vare beträffande förverkat fallvilt, som enligt 18 § icke tillkommer jakträttsinnehavaren.

31 §.

1 mom. Anträffas å — — — i *36 §*.

Vad i detta moment är stadgat om den som olovligt jagar å annans jaktområde gälle ock i fråga om den som å bar gärning beträdes med sådant jagande, tillvaratagande eller tillägnande som enligt *29 § 1 mom.* första stycket är att anse såsom olovlig jakt eller för vilket åtgörande han enligt *29 § 1 mom.* andra stycket skall straffas såsom för olovlig jakt. Är därvid fråga om olovligt tillvaratagande av sådant fallvilt, som jämlikt bestämmelserna i *18 §* tillkommer kronan, eller olovligt tillägnande av björn, lo eller i *1 mom. sistnämnda paragraf avsedd fågel*, skola de i andra stycket här ovan omförmälda personerna äga att utöva där berörd rätt jämväl å område, där jakträtten tillkommer annan än kronan.

33 §.

Uraktlåter i fall som avses i *16 §* den jagande att fullgöra där stadgad underrättelseplikt, straffes med dagsböter, där ej å förseelsen följer straff enligt allmänna strafflagen. *Lag samma vare beträffande jagande, som i nämnt fall utan giltigt skäl undandrar sig att begagna medgivande av jakträttsinnehavaren eller den som innehar marken att där söka spåra och avliva det sårade djuret.*

Bryter någon — — — femtio kronor.

34 §.

Allmän åklagare äge föra talan i fråga om olovlig jakt å område, *varom sägs i 5 § 2 mom., samt mark, som avses i 5 § 3 mom.*, så ock å förbrytelser, om vilka förmåles i 31 § 2 mom. samt 33 § första stycket.

Sker intrång — — — bestämmelse gällande.

37 §.

Vad enligt bestämmelserna i 18, 29, 30, 31 och 36 §§ gäller om *berguv, glada, jaktfalk, pilgrimsfalk, svart stork, vit stork och örn* skall i tillämpliga delar avse jämväl olovlig tillägnelse eller förstörelse av *sådan fågels ägg* eller bo.

Utdrag av protokoll, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 9 maj 1963.

Närvarande:

justitieråden ROMANUS,
DIGMAN,
NORDSTRÖM,
regeringsrådet HOLMGREN.

Enligt lagrådet den 6 maj 1963 tillhandakommet utdrag av protokoll över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet den 5 april 1963, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över förslag till *lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Per Hildebrand.

Lagrådet uttalade:

Enligt förslaget skall den nu i 16 § 1 mom. jaktlagen stadgade förföljningsrätten upphävas. Departementschefen har i detta sammanhang anført, att av allmänna rättsgrundsatser torde följa att envar, som råkat skada vilt djur, har rätt att uppspåra och döda djuret, om så erfordras för att bespara detta oskäligt lidande.

Det är uppenbart att den som påträffar sårat villebråd äger döda djuret, om detta erfordras för att bespara djuret oskäligt lidande. Det måste också anses föreligga en befogenhet att i sådant syfte förfölja eller uppspåra ett sårat djur. Befogenheten i dessa hänseenden vilar på allmänna rättsgrundsatser. Hur långt befogenheten i det särskilda fallet sträcker sig blir beroende av en avvägning av de skilda intressen — djurskyddsintresset och andra — som kunna föreligga. Det hade givetvis varit önskvärt, om den nu åsyftade, på allmänna rättsgrundsatser byggda befogenheten — vilken kommer att aktualiseras vid förföljningsrättens upphävande — kunnat närmare regleras i jaktlagen. Med hänsyn till den avgörande betydelse som måste tillmätas omständigheterna i det enskilda fallet får dock frågan överlämnas till rättstillämpningen. I sakens natur ligger att därvid särskilt avseende kommer att fästas vid en sådan omständighet som att vederbörande anmält förhållandet till markägaren eller myndighet, även om någon skyldighet att göra sådan anmälan i och för sig icke förelegat.

Ej heller i övrigt föranleder lagförslaget någon erinran från lagrådets sida.

Ur protokollet:
Birgitta Liljefors

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 maj 1963.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler, efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter, lagrådets den 9 maj 1963 avgivna utlåtande över det den 5 april 1963 till lagrådet remitterade förslaget till *lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt*.

Efter redogörelse för innehållet i lagrådets utlåtande hemställer föredraganden att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, efter vissa redaktionella jämkningar måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande. Föredraganden förmäler att intet är att erinra mot att propositionen av riksdagen behandlas senare än under innevarande vårsession.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

G. Lüzell

Innehållsförteckning

<i>Propositionen</i>	1
Förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.....	2
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 5 april 1963</i>	10
I. Jakträtt och jaktvårdsområden	11
1. Gällande bestämmelser	11
2. Fastighetsbildningens inverkan	13
Utredningens förslag.....	13
Yttrandena	17
3. Jaktvårdsområdeu a	23
Utredningens förslag.....	23
Yttrandena	26
4. Departementschefen	29
II. Förföljningsrätten	33
Gällande rätt	33
Utredningens förslag	34
Yttrandena	36
Departementschefen	38
III. Särskilda bestämmelser för vissa djurarter	40
Gällande rätt	40
Utredningens förslag	40
Yttrandena	41
Departementschefen	41
IV. Rätten att döda annans katt	42
Inledning	42
Utredningens förslag	43
Yttrandena	44
Departementschefen	44
V. Vildkaninfrågan	45
Inledning	45
Lagbestämmelser och andra vidtagna åtgärder.....	46
Utredningens förslag	47
Yttrandena	48
Frågans behandling vid 1962 års riksdag.....	50
Departementschefen	51
VI. Frågan om jaktskadeskydd	53
VII. Utplantering av viilt m. m.	54
VIII. Ikraftträdandet m. m.	55
Jaktutredningens lagförslag, <i>Bilaga A</i>	56
<i>Lagrådets yttrande</i>	60
<i>Utdrag av statsrådsprotokollet den 17 maj 1963</i>	61